SANTA MARIA

ÉS CULTURA

Sara Buscà Riu 2C
Núria Piqué i Sala 2D
Tutora: Maria José Salas
Escola Pia Santa Anna Mataró
2012-2013

Índex

INTRODUCCIÓ 5

Objectius..... 6

Hipòtesis..... 7

PART TEÒRICA..... 8

HISTÒRIA..... 8

s. IV – s. XI..... 8

Del segle XI al XIII..... 8

El temple romànic (segle XIV)..... 9

Ampliacions segle XV..... 10

Segle XVII..... 12

L'església actual (1675)..... 13

Segles XIX i XX..... 14

Guerra Civil..... 15

1939 – 1978..... 16

DESCRIPCIÓ DE L'ESGLÉSIA..... 18

Arquitectura..... 18

Un recorregut per l'església..... 20

1- Façana..... 20

2- Orgue..... 22

3- Baptisteri antic..... 23

4- Capella del Sagrament..... 23

5- Santa Llúcia i Perpetu Socors..... 24

6- Mare de Déu de la Mercè..... 25

7- Sant Pere..... 25

8- Sant Joan i sant Nicolau..... 25

9- Mare de Déu del Carme..... 26

10- Capella dels Dolors..... 26

Capella..... 26

Sala de Juntes..... 27

La sagristia..... 28

La cripta..... 28

11- Sant Josep....28
12- Altar major....28
13- Mare de Déu del Roser....29
14- Sant Desideri i Sant Josep Oriol....30
15- Sant Isidre....30
16- La Puríssima....30
17- Sant Antoni de Pàdua....30
18- Capella de les Santes....30
19- Mare de Déu de Montserrat....31
20- Sant Crist....31
21- Baptisteri....31
22- Campanar....31
Campanes....32
IMPLICACIÓ A LA SOCIETAT....34
Confraries....34
Càritas....35
Campaners....35
FUNCIONAMENT....38
El funcionament de l'església....38
Religió....39
Estructura religiosa....39
Misses i celebracions....39
Cultura....40
Museu Arxiu de Santa Maria....40
Festes....41
Les Santes....41
Setmana Santa....42
Corpus....43
Nadal....43
Candelera....43
CONCERTS I XERRADES....44
Concerts....44
Xerrades....44
PART PRÀCTICA....45

CONÈIXER SANTA MARIA....46
Visita especial al campanar i a l'orgue....46
Visita a l'Església.... 47
Audioguia de la Capella dels Dolors....47
LA PÀGINA WEB....49
EL TRÍPTIC....52
EL VÍDEO.... 53
CONCLUSIONS....55
METODOLOGIA.... 58
AGRAÏMENTS.... 59
BIBLIOGRAFIA.... 60
ENTREVISTA A JOSEP MARIA BUSCÀ....63
ENTREVISTA AL PARE JOSEP ANTONI RIPOLLÈS....64
REPORTATGE DE FOTOGRAFIES.... 66

INTRODUCCIÓ

Hem realitzat aquest treball per la curiositat que ens causa la cultura de les esglésies, i l'hem focalitzada cap a la nostra ciutat limitant el nostre treball a l'església de Santa Maria ja que és l'edifici amb més història de la ciutat.

Aquest treball consisteix en fer una recerca sobre la basílica i el seu funcionament. A partir de la informació obtinguda hem creat un vídeo, un tríptic i una pàgina web tots de caire informatiu.

La motivació que ens ha dut a investigar Santa Maria de Mataró ha sigut el fet de voler saber més sobre l'església en qüestió, atès que tot i tenir familiaritat amb ella mai hem arribat a aprofundir i saber-ne la història i el que comporta formar part de la comunitat que vetlla per ella. Volem aconseguir entendre tot el que suposa una església i la implicació que ha tingut i té en la societat, com és el seu funcionament respecte la comunitat religiosa. A més a més, les nostres famílies estan vinculades amb la basílica, fet que ens ha ajudat a apropar-nos-hi més.

El nostre objectiu és poder demostrar que Santa Maria no és només un lloc de culte, és a dir, que a part de cerimònies també es fan altres actes. D'aquesta manera pretenem divulgar la implicació de l'església dins la societat en tots els àmbits que trobem.

Les limitacions del treball són que només parlarem de Santa Maria i de les institucions íntegrament relacionades amb l'església, per tant, exclourem la vinculació amb altres esglésies o parròquies a no ser que sigui un fet rellevant i que repercuteixi directament en el funcionament d'aquesta.

Els límits cronològics del treball van de la creació de Santa Maria fins l'actualitat ja que expliquem la història des del seu naixement.

Objectius

Els nostres objectius comprenen categories diferents per tal d'investigar el màxim possible.

El primer objectiu és conèixer els orígens de l'església. Aquesta informació l'hem trobada en els llibres dedicats exclusivament a la història de Santa Maria.

Volem saber també el perquè de la seva situació geogràfica així com els motius de la seva creació i evolució.

Busquem saber cronològicament a quins canvis tant urbanístics com socials s'ha vist afectada l'església al llarg de la seva existència. Per això, necessitarem l'ajuda de gent entesa

Un altre objectiu és arribar a saber amb certesa què representa avui en dia Santa Maria per la ciutat de Mataró a partir de l'evolució històrica o els actes que s'hi fan diàriament, setmanal, mensual o anual.

Informar-nos de les motivacions dels implicats en ella en el passat i en l'actualitat i conèixer el funcionament de l'església.

Respecte la part pràctica els nostres objectius són:

Poder aconseguir complementar l'actual visita guiada de la església i crear una pàgina web dinàmica per enfocar d'una manera més senzilla i turística la nostra església i donar-la a conèixer també virtualment a la xarxa.

Fer un tríptic on es mostri un plànol de l'església amb una breu explicació de les capelles i zones més rellevants a part de la síntesi de la seva història.

Hipòtesis

1. Una església no és només un edifici o un lloc religiós sinó que té una història rica i un patrimoni que gran part de la població ignora.
2. La influència que exerceix a la ciutat tant religiosament com socialment demostra que continua sent un indret important, que el seu funcionament i les seves motivacions fan que l'església segueixi on ha estat des de fa molt de temps.
3. La importància de la cultura i la història d'aquest edifici i la importància de la implicació de la gent en aquests àmbits fa que sigui un dels pilars religiosos més importants de la ciutat.
4. La societat s'interessa pels espais religiosos, com pot ser la basílica de Santa Maria, majoritàriament pel caire cultural més que pel religiós. Per tant hi està havent una lenta transició respecte l'enfocament d'aquests espais davant la societat.
5. Creiem també que la ciutat no ha donat mai la rellevància necessària a la basílica per tal que aquesta fos coneguda per un sector més ampli de persones.

PART TEÒRICA

HISTÒRIA

Santa Maria tal i com la coneixem avui és una església construïda l'any 1675 però que anteriorment fou un temple en temps dels romans i té precedents romànics i gòtics.

s. IV – s. XI

Escriptura de permuta. 25 de març del 1008

En temps romans, el territori ocupat avui per Santa Maria era el d'un temple romà pagà, es pot constatar amb la troballa de diverses ares del temple romà i l'existència de restes d'edificacions paleocristianes al subsòl de l'entrada de l'església durant les obres d'ampliació de l'església gòtica de Santa Maria al segle XVI. Més troballes recents ens indiquen que hi hauria el Fòrum entre la plaça Gran i la plaça Xica. D'aquesta manera, el temple romà, del segle IV-V, va evolucionar a una nova construcció cristiana, ja que el cristianisme s'implantà a Iluro a finals del segle IV o potser començaments del segle V. El testimoni d'això és la necròpolis romano-cristiana situada al mateix lloc.

Del segle XI al XIII

En començar el segle XI, s'inicià el repoblament de la comarca després que quedés destruïda a finals del X per culpa de l'atac de les tropes d'*Almansor*, que va ser un militar i polític andalusí, cabdill del califat de Còrdova.

El primer document conegut en el qual apareix identificada la parròquia de Santa Maria data del 25 de març del 1008. Aquest és una escriptura de permuta de terres escrita pel bisbe de Barcelona Aeci i els canonges de la Seu amb el jutge Orús amb la intenció de bescanviar les terres que ara són part del territori que ocupa Santa Maria per unes altres procedents del Clot (Barcelona). El text següent és un fragment de l'escriptura de permuta traduïda: “et donem per la teva permuta terres conreades i ermes a diversos llocs que tenim en el comtat barceloní, al Maresme, en el terme de Mata, en el veïnat de la

parròquia de Santa Maria de “Civitas Fracta”.” Aquest últim terme, *Civitas Fracta*, és amb el que s'anomenava la ciutat de Mataró. Hi ha una hipòtesi sobre l'origen d'aquest nom, aquesta és que el municipi es trobava dividit en dos nuclis, el que formava la parròquia de Santa Maria, i el de Sant Martí de Mata. Abans d'anomenar-se Civitas Fracta, la ciutat rebia el nom d'Alarona, derivació d'Iluro. Aquest fet ens corrobora la unió entre els temps romans i els medievals.

L’església, *domum*, de Santa Maria és documentada l’any 1054. L'església era probablement petita de planta romànica o preromànica. D’aquesta església només sabem que era de planta triabsidal.

L'any 1110 és el primer que tenim notícia de l'existència de clergues a l'església; i del primer rector, Guillem de Mora, l'any 1182.

Començat el segle X apareixen per primer cop els topònims de Mata i Valldeix, i al següent segle els de Cirera, Cerdanyola i Traià, alguns dels quals tenen esglesiola pròpia, és per aquesta raó que Santa Maria queda qualificada com a església molt petita. Tot i així, continua funcionant de tal manera que fa perdurar la població de masos escampats pel terme i aparèixer el primer tràfic comercial.

Durant el segle XIII la població de Mataró va créixer, i així, el rei Jaume II el Just atorgà el privilegi de mercat per als dilluns de cada setmana. En acabar el segle, la parròquia era del patronat dels canonges de la Seu de Barcelona.

El temple romànic (segle XIV)

Durant tot el segle XIV va perdurar el petit temple romànic, engrandiment o adaptació del que va ser aixecat al segle XI, i del qual només se'n conserva la base del campanar.

Les visites pastorals ens proporcionen la informació de l'estat de l'església i del seu funcionament. Aquestes es preocupen sobretot de les qüestions relacionades amb la conducta moral dels sacerdots i dels parroquians, per conseqüent, en aquella època simplement es crea una etapa en la qual només es parla de les desgràcies i errors de l’església i sobretot de les conductes immorals i incompliments dels deures cristians per part dels fidels. A mitjans d’aquest segle però, els inventaris van esdevenint progressivament més materials i institucionals, es deixa de parlar de la vida dels fidels per començar a enfocar les revisions cap a l’estat dels edificis, vasos sagrats, vestiments sacerdotals, llibres i béns litúrgics, matèries sagramentals i altars i capelles entre altres.

D’aquesta manera podem començar a datar les construccions d’una manera detallada vist que apareixen en aquests documents que hem esmentat. Sabem que l’any 1305 ja hi havia fundat el benefici de l’altar de Sant Joan, que en el darrer quart de segle també hi podíem trobar el de Sant Esteve i Tiberi i finalment, en el segle XV ja existien els altars de Sant Antoni Abat i dels sants Abdó i Senén i el sagrari que ja presidia l’altar major.

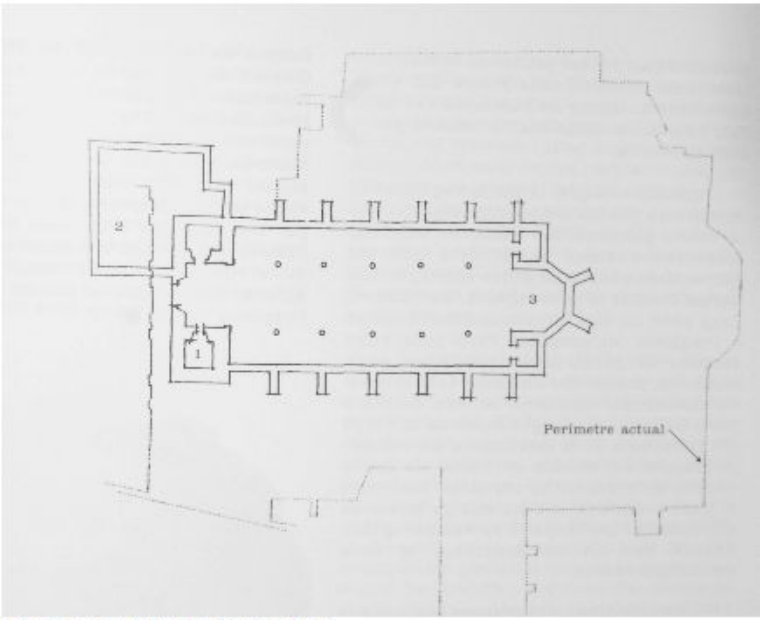

Planta de l'església abans del 1546

Ampliacions segle XV

En acabar el segle XIV, l'església parroquial resultava massa petita, per això es van haver de fer ampliacions.

Seguint amb el segle XV, la petita església romànica es va enderrocar com a conseqüència de les deficiències estructurals que va patir ocasionades pels terratrèmols que hi hagué en terres catalanes al darrer quart de segle XIV i durant la primera meitat del XV, i es construí el temple gòtic que representà un engrandiment cap a la banda de llevant respecte el terreny ocupat per l’església que ara segueix essent el mateix. Entrà l'art gòtic al temple aixecant la torre quadrada del campanar.

L’any 1485, en ple conflicte remença, l’església exercí una funció de defensa, doncs la població es refugiava en ella. També s’utilitzà com a espai de reunió dels jurats de la municipalitat que formaven Mataró, Sant Andreu i Sant Vicenç de Llavaneres. En aquell moment, Mataró havia estat declarada com a “carrer de Barcelona”, i les tres viles s’havien incorporat a la reial corona.

Església gòtica (segles XVI i XVII)

El temple gòtic es va ampliar durant el segle XVI. Una visita pastoral l'any 1508 esmenta l'altar major, els de sant Antoni Abat, sant Esteve i santa Cecília, els orgues doblats i les cinc campanes que hi havia al campanar, una de les quals tocava les hores. Al segle següent, s'eixamplà l'església amb les capelles de Sant Joan i del Sagrament, l'actual capella de les Santes que data del 1685 ja que va haver-hi un important creixement en el clergat a causa de la riquesa que vivia l'església en aquells moments i va fer impossible una vida tranquil·la en la petita església gòtica. Però la gestió tant de la moneda com dels adeptes que s'uniren a ella no va ser fàcil atès que el Rector tenia un poder i uns privilegis que sovint li foren discutits per la Universitat, que és la col·lectivitat d'habitants d'una ciutat revestida d'una certa personalitat pública a la qual eren reconeguts certs privilegis i una certa representació davant el poder reial, i pels seus mateixos companys d'altar. Es va construir la muralla per protegir els conreus que anirien destinats en gran part cap a les tropes hispanes.

Arran d'aquestes obres Santa Maria es configurà com un dels dos grans eixos que articulaven la vida col·lectiva de la població; l'altre era la Universitat, que duia a terme el govern de la vila i n'exercia la representació davant de les altres instàncies polítiques. Una funció de la parròquia era comunicar a toc de campana l'horari litúrgic, que marcava el ritme de vida dels habitants de la vila, i les festivitats tant religioses com paganes. En un nivell individual, cada persona estava relacionada amb la parròquia gràcies al baptisme, la confirmació, la confessió, la comunió, el matrimoni i els enterraments. Una tercera forma de vinculació fou la creació de les confraries de devoció o confraries dels oficis, organitzacions gremials que lligaven els homes que treballaven en un mateix ofici amb l'església per un altar, unes pràctiques religioses i, a vegades, una tomba comuna.

Un memorial redactat pel rector Folquer entre els anys 1631 i 1638 ens descriu com era l'església de principis de segle, és a dir, la d'estil gòtic. Indica que tenia tres naus, catorze capelles i divuit altars, disposava d'orgue i en el campanar hi havia rellotge i campanes que tocaven les hores i els quarts. Pel que fa a la façana, era de disseny senzill, incloïa un portal, una fornícula i una petita rosassa, i acabava amb una ondulació barroca, seguint pel campanar, aquest arribava només fins les gàrgoles. No va ser fins al segle XVIII quan es va afegir la part més alta. A la banda de migdia, un portal donava accés al fossar mentre que al nord, les cases retallaven la façana.

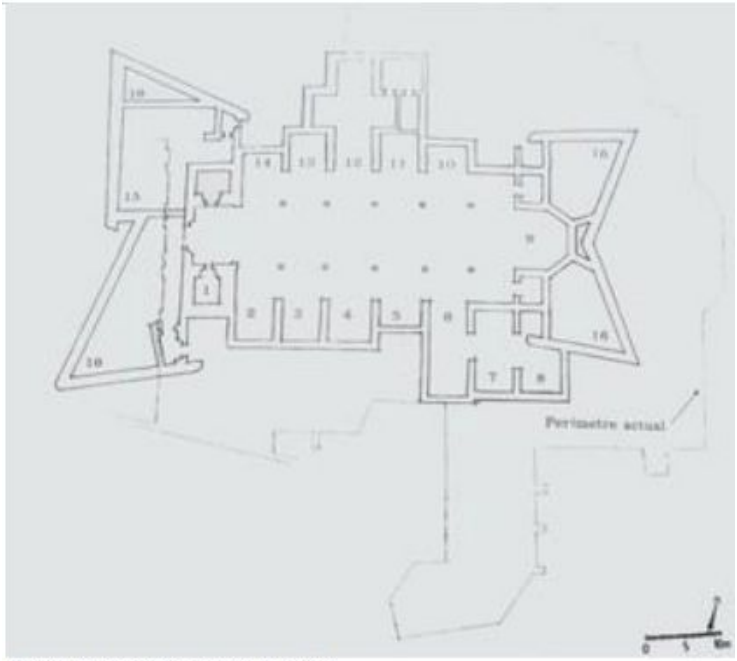

Planta de l'església abans del 1675

Segle XVII

La intensificació de la vida parroquial féu antiquat el vell temple gòtic i van ser necessàries unes obres l'any 1675 per tal de situar-hi tots els altars gremials i les noves devocions com la del Roser. Arran d'aquestes obres, Santa Maria va esdevenir l'edifici més emblemàtic de la població. Les úniques parts que no van quedar alterades per aquesta remodelació van ser el campanar gòtic, les seves gàrgoles i les claus de volta que es conserven encara al Museu Arxiu de Santa Maria.

A Mataró hi trobem implantats en confraries gremials, doncs, els pagesos, amb els patrons sant Abdó, sant Senén i més tard, sant Isidre. Els traginers, amb sant Antoni Abat, confraria amb la qual es van ajuntar els ferrers i argenters amb sant Eloi. Els pescadors, amb sant Pere. Els mariners, amb sant Elm on més tard s'uniren navegants o mercaders i la confraria prengué el nom de Nativitat de Nostra Senyora i sant Elm. Els sabaters tenien de patró sant Marc i els sastres, santa Llúcia i més endavant també sant Homobó. Els fusters, guitarrers, boters, encepadors i calafats estaven sota el patronatge de sant Joan Baptista; els vidriers, de l'Àngel custodi; els corders, de sant Ponç i els velers de sant Pancraç. Tota aquesta població, en total uns tres mil habitants, s'estava concentrant en el nucli urbà dins de les muralles i, per tant, tota la vida religiosa i professional se centrava en l'església de Santa Maria.

L'església actual (1675)

L'edificació de la nova església consta de dues parts; en la primera, entre 1675 i 1685, es va seguir el projecte de fra Josep de la Concepció. Les obres començaren amb la construcció de les dues capelles laterals, del presbiteri, del nou creuer i del cimbori central i no es van continuar ja que no van fer el pes als mataronins. En conseqüència, l'any 1685 Hercule Turelli va ser escollit en un previ concurs per renovar el temple gòtic. És d'estil barroc i es va construir allargant per la part de llevant l'espai de l'antiga església. Pel que se sap, les obres es feren per parts, de manera que l'any 1691 la capella del Roser ja estava acabada; al llibre d'Acords de l'Ajuntament de la ciutat del 1730 hi consta que només la meitat de l'església estava feta; entre 1725 i 1734 s'haurien fet la resta d'obres, des de l'enfonsament de les tres naus de l'antiga església, l'ampliació d'aquesta, i la nova façana; el 1736, Antoni Boscà, orguener de Barcelona, construí un nou orgue situat al creuer petit que va ser destruït durant la Guerra Civil. Seguidament, Jeroni Renter va construir la part més alta del campanar el 1744, i el 1752 es va obrir el portal Xic i es creà la placeta del fossar Xic. A causa de l'amenaça de ruïna de la meitat de la gran volta, es va haver de reparar l'església l'any 1769, que es va poder realitzar gràcies a una loteria.

A finals del segle XVII es construí una capella nova per a la Congregació de la Mare de Déu dels Dolors creada l'any 1693. A partir del 1722, Antoni Viladomat, el pintor més important del segle XVIII català, pintà les teles de la capella, de l'altar i de la Sala de Juntes que encara es conserven en el seu estat inicial. Com que s'havien finalitzat les obres, s'anaven decorant les capelles.

A finals del segle XVIII, les capelles situades al sud estaven dedicades a la Mare de Déu del Carme, a sant Marc i santa Llúcia, a la Mercè, a sant Pere, a sant Joan i a sant Josep; i les del nord, a sant Antoni Abat i sant Eloi, al sant Àngel Custodi, al Santíssim Sagrament, a sant Elm i a la Puríssima. Per últim, les dues laterals de l'Altar Major pertanyien a la Mare de Déu del Roser i a sant Isidre (substituïa la tradicional de sant Nin i sant Non).

Avui en dia, es conserven els altars de sant Joaquim i santa Anna, el retaule de sant Nicolau i la capella del Roser, els altres perduraren fins l'any 1936. Per la seva part, el retaule de l'Altar Major era de Carles Moretó, però qüestionat pels mataronins se li atorgà la feina a l'escultor Salvador Gurri qui el modificà afegint-hi imatges de la Mare de Déu de la Candelera i de les Santes, el grup del pare Etern i àngels l'any 1779. L'obra no es

conservà, a l'any 1938 ja no en quedava res a causa de les destrosses de la Guerra.

A la fi del segle XVIII, es pintaren les quatre teles que presideixen el presbiteri amb escenes de sant Cugat i de les Santes de Pere Pau Muntanya i del seu gendre Joan Giralt. Totes les teles es van salvar durant la Guerra, menys una. La que faltava va ser substituïda l'any 1945 per una nova tela del pintor mataroní Jordi Arenas.

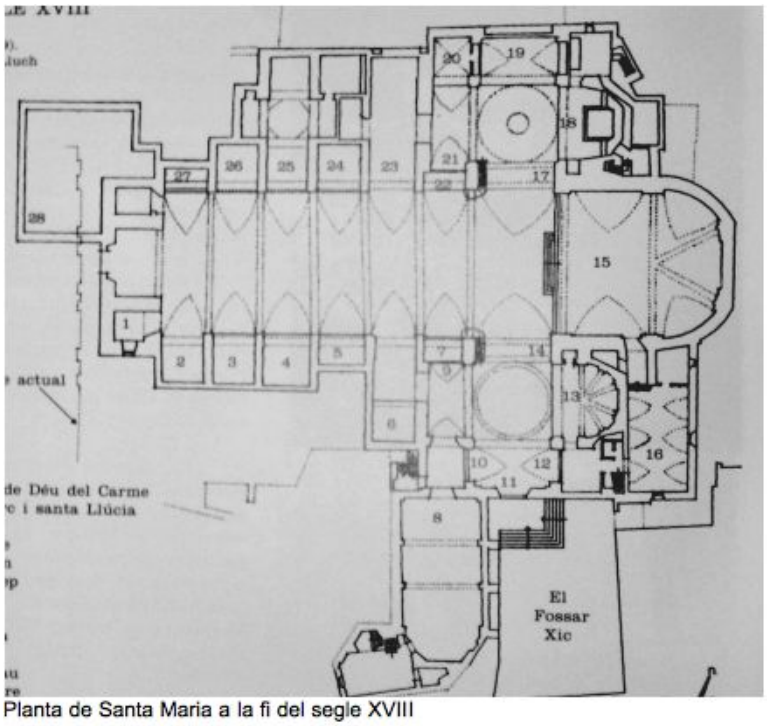

Planta de Santa Maria a la fi del segle XVIII

Segles XIX i XX

Santa Maria va centrar la vida religiosa de Mataró durant els segles XVIII i XIX, fins a la fundació l'any 1868 de la parròquia de Sant Josep.

Durant els segles XIX i XX hi va haver obres a Santa Maria. L'any 1841 es va fer cessió a l'Ajuntament de Mataró d'una part dels terrenys del fossar Gran per tal de poder urbanitzar l'anomenada plaça del Rei, ara plaça de Santa Maria. A més a més, a finals del segle XIX es van renovar diverses capelles i es construí la nova capella del Sagrament projectada per l'arquitecte mataroní Emili Cabanyes en estil neobizantí. A conseqüència de les obres fetes a fi de segle, l'interior de l'església estava en molt mal estat; el Dr. Josep Samsó va demanar la col·laboració dels fidels per poder completar la pintura de l'edifici i construir el nou orgue. La restauració va ser completada amb el restabliment de les imatges dels apòstols a les pilastres i els pintats dels vitralls. Com a resultat de la restauració es va sol·licitar el títol de Basílica a la Santa Seu, que va ésser atorgat l'any 1928.

En començar el segle XX, Catalunya i la ciutat de Mataró viuen una època d'intensa activitat fruit dels moviments culturals, industrials i religiosos del segle anterior. La parròquia té aproximadament uns 12.300 fidels, uns 6.000 dels quals compleixen la norma de confessar i combregar cada any per Pasqua. Se sumen a la parròquia almenys una vintena de confraries i associacions, com la Cort de Maria o les Filles de Maria, i també associacions de caire religiós o caritatives. Serveixen al culte una trentena de clergues.

A partir d'aquesta situació la parròquia va anar evolucionant, seguint el ritme del temps i la vida de l'Església, fins a l'inici de la guerra l'any 1936. En aquella època agitada socialment i políticament se centra l'atenció en l'educació de la fe i la vida cristiana.

L'any 1931 es va reinstaurar a Espanya la República. A Mataró aquest canvi de règim també va arribar a afectar greument el poder de l'església. Un gran sector de treballadors i populars tenia una posició anticlerical i contra l'Església perquè la veien com la institució culpable de la seva misèria.

Arran dels fets del 6 d'octubre de 1934, el rector de Santa Maria va ser amenaçat de mort i hi hagué un intent d'incendi a l'interior de l'església que va ser apagat pels veïns.

La persecució va causar una forta reacció religiosa que intentà recuperar-ho tot de la vida parroquial anterior. El *Pensament Marià*, un diari setmanal, no tornà a sortir i la Federació de Joves Cristians de Catalunya es va dissoldre. La comunitat de preveres esdevingué molt menys nombrosa.

Guerra Civil

L'església de Santa Maria totalment restaurada tenia vint-i-nou altars on es podia celebrar missa l'any 1936.

El 18 de juliol de 1936 va començar la Guerra Civil. Al carrer van començar a córrer veus que calia assaltar Santa Maria. L'Església i la dreta van ser considerades culpables i col·laboradores de l'aixecament militar contra la República. Aquesta va ser la raó de la destrucció de les imatges dels retaules i del primer nivell de la façana. Un grup de ciutadans en acord amb l'ajuntament es comprometeren a salvar les obres d'art i van impulsar el comitè local del patrimoni. També hi van invertir esforços i van arriscar la vida altres persones

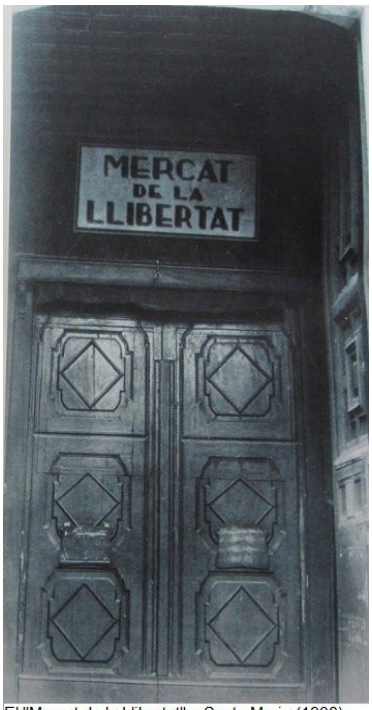

El "Mercat de la Llibertat" a Santa Maria (1938)
Mataró 1923-1982 de Santiago Carreras

com l'historiador Marià Ribas, que en deixà constància fotogràfica. Així, a Santa Maria es van poder salvar la nau central, els retaules del Roser i sant Nicolau, l'orgue, els quadres de Pere Pau Muntanya i la capella dels Dolors, amb intervenció de la Generalitat. Els edificis van rebre una utilitat pública i, d'aquesta manera, Santa Maria va passar a ser el Mercat de la Llibertat.

Però la guerra causà víctimes. El fet més impactant va ser l'assassinat del rector Dr. Josep Samsó l'1 de setembre del 1936, sense judici i sota la pressió de la columna Malatesta (nom que reconeix l'anarquista italià Enric Malatesta) de voluntaris per anar al front, milicians i actius de la CNT i la FAI.

Quan l'església va ser convertida en el "Mercat de la Llibertat", es va tapiar l'entrada de la capella dels Dolors, fet que ajudà a la seva conservació.

1939 – 1978

Primera missa de Santa Maria després de la reconciliació del temple. Diada de la candelera, 2 de febrer 1939. MASM

L'any 1939, el Dr. Joaquim Roig, rector de Sant Vicenç de Llavaneres, va reobrir el temple com a tal i es va celebrar la primera missa el 2 de febrer del mateix any commemorant la diada de la Candelera. El més important va ser la restauració de l'església i de la vida parroquial.

El 1939, el catecisme tornà a funcionar amb el mètode i continguts del Dr. Samsó.

Durant els anys cinquanta fins els setanta hi havia una gran abundància de sacerdots. El fet de tenir molts capellans a la parròquia afavoria la celebració de moltes misses diàriament que, des de les sis o les set del matí es feien cada mitja hora. Tot i així, el lliurament de la Comunió no anava lligat a les misses sinó que cada quart d'hora es distribuïa a l'altar del Sagrament. En aquella dècada les dones havien d'assistir a la missa tapades fins als canells i turmells.

Pel que fa al patrimoni l'esforç va ser considerable. Després d'una primera neteja al temple, es reobrí els Dolors i es tornà a muntar el retaule del Roser, es restaurà la capella del Santíssim Sagrament, s'habilità la capella de les Santes amb pintures de Massot i es construí l'Altar Major segons el projecte de l'arquitecte Lluís Bonet, amb escultures de

Joaquim Ros.

Marià Ribas reconstruí el retaule de Sant Josep Oriol i projectà el del Carme amb escultures del mateix Joaquim Ros. Es col·locaren noves imatges a les capelles i Puig i Cadafalch intervingué a les de sant Josep, de la Mare de Déu del Perpetu Socors i santa Llúcia. També s'inaugura el Museu Arxiu Arxiprestal el 2 de febrer del 1946.

A partir del 1957 la parròquia és plena de vida, tot és viscut amb entusiasme i participació. Ara Santa Maria és pionera en catequesi a la ciutat, es posa en marxa la pastoral prematrimonial i de baptismes. L'any 1965 es creen noves parròquies a Mataró com la de Montserrat, la Sagrada Família, l'Esperança i Sant Simó. Aquesta divisió afavorí les noves comunitats mentre que Santa Maria restà reduïda en demografia. A més a més, l'arxiprestat de Mataró també es va dividir amb el de la Cisa i el d'Arenys de Mar el 1968. La processó de les Santes, que sempre s'havia fet pels carrers de la ciutat, es va reduir a l'entorn de l'església a partir de l'any 1969 i després va quedar en una sortida de les relíquies a la plaça per rebre l'aclamació del poble. L'any 1971 es suprimeixen les processons de Mataró que sortien de Santa Maria a causa de la poca participació ciutadana i del poc respecte que es tenia pels actes religiosos públics. Influí en el canvi la nova mentalitat religiosa que s'havia creat amb el Concili Vaticà II. Més endavant, l'any 1986, tornaren a sortir processons per Setmana Santa, promogudes per alguns antics confrares i sobretot pels nombrosos fidels vinguts del sud que enyoraven les seves tradicions. Un cop acceptades es posà molta atenció a promoure la fe i la devoció en la sortida de Santa Maria.

Pel que fa a les obres, a finals dels setanta es restaurà el campanar; la façana no es va fer fins el 1997, any en què es declarà l'església com a "Bé Cultural d'Interès Nacional", reconeixent la seva vàlua com a monument principal dins el conjunt del barroc català.

DESCRIPCIÓ DE L'ESGLÉSIA

Arquitectura

L’església actual de Santa Maria és un gran edifici d’estil barroc, malgrat que la nova església ha estat construïda i remodelada sobre d’altres.

La primera que esmenta és la d’estil pre-romànic del segle XI malgrat que no hi ha documents que ens la descriguin i només se sap que tenia una planta triabsidal.

A finals de l’edat mitjana es considera que el temple és d’estil romànic. Aquest tenia tres altars: el major, el de sant Esteve i Tiberi i el de sant Joan.

Arribats al segle XV, es construeix el temple d’estil gòtic. S’aixeca la torre quadrada del campanar, que es devia acabar amb un panell i merlets del mateix estil. En aquest mateix segle es construí un nou creuer i també una pica baptismal de pedra negra. L’altura de la part de construcció del segle XV vorejava els 12 metres fins als merlets.

El perímetre exterior de l’església venia determinat per les fortificacions aixecades a partir del 1546, restes que ara es troben de manera parcial sota el paviment de la capella de sant Josep. A la façana s’hi incorporava un rellotge avui tapat per la nova façana. La façana, de disseny senzill, incloïa un portal, una fornícula i una rosassa; era presidida per la torre del campanar.

La construcció de l’església actual s’inicià el 1675. Per començar, es construïren les dues capelles de cada costat de la nau (Roser i sant Isidre), seguint l’estil gòtic. Es van aixecar els dos arcs del nou creuer i es muntà un cimbori entre la intersecció dels arcs i de la nau principal.

La forma de l’església actual ve donada pel projecte d’Hercule Turelli que resolia l’allargament i l'eixamplament del temple anterior. Turelli va aconseguir millorar les dues capelles, la del Roser i la de sant Isidre (actual sant Josep), que permeteren alçar quatre pams l’altura dels arcs principals, voltes tant petites com grans, cornises de la nau, de la teulada gran i de les capelles. A més a més, reformà la nau gran, els dotze pedestals i columnes estriades de la mateixa nau i les quatre del presbiteri. Més endavant, se suprimiren les tres naus gòtiques juntament amb les columnes i s’uní l’obra a l’església antiga i d’aquesta manera s’acabava la nova planta amb una llargada de 65,50 metres per 15,50 d’amplada i el gran creuer de 52,50 metres d’allargada i 7,50 d’amplada.

Va suposar la supressió total de l’església gòtica de la qual només en queden els arcs apuntats de les capelles laterals.

L’actual església de Santa Maria és un edifici d’estil barroc, amb planta de creu llatina, composat d’una nau principal i capelles laterals, estructura pròpia de l’antic temple gòtic; el que li mancava a l’edifici era una façana principal. La nau principal està coberta amb volta de mig punt, amb llunetes que permeten la il·luminació mitjançant finestres. Les capelles laterals, acabades amb arc apuntat, estan emmarcades per columnes d'ordre compost. El creuer deixa a cada costat de la nau dos amplis espais coronats amb cúpules.

Damunt del presbiteri hi ha un cimbori de tipus bizantí.

Per problemes que van sorgir a finals del segle XIX, es van haver de fer obres a la volta de l’església. Es van reforçar les voltes amb la construcció d’unes faixes diagonals i així augmentar el seu gruix i obtenir la consistència necessària per impedir nous moviments; i s’ompliren els buits de les parets.

Un recorregut per l'església

A partir de l'anterior imatge, anirem descrivint l'edifici seguint els números indicats. Començarem per les capelles de la dreta i anirem fent la volta a la nau.

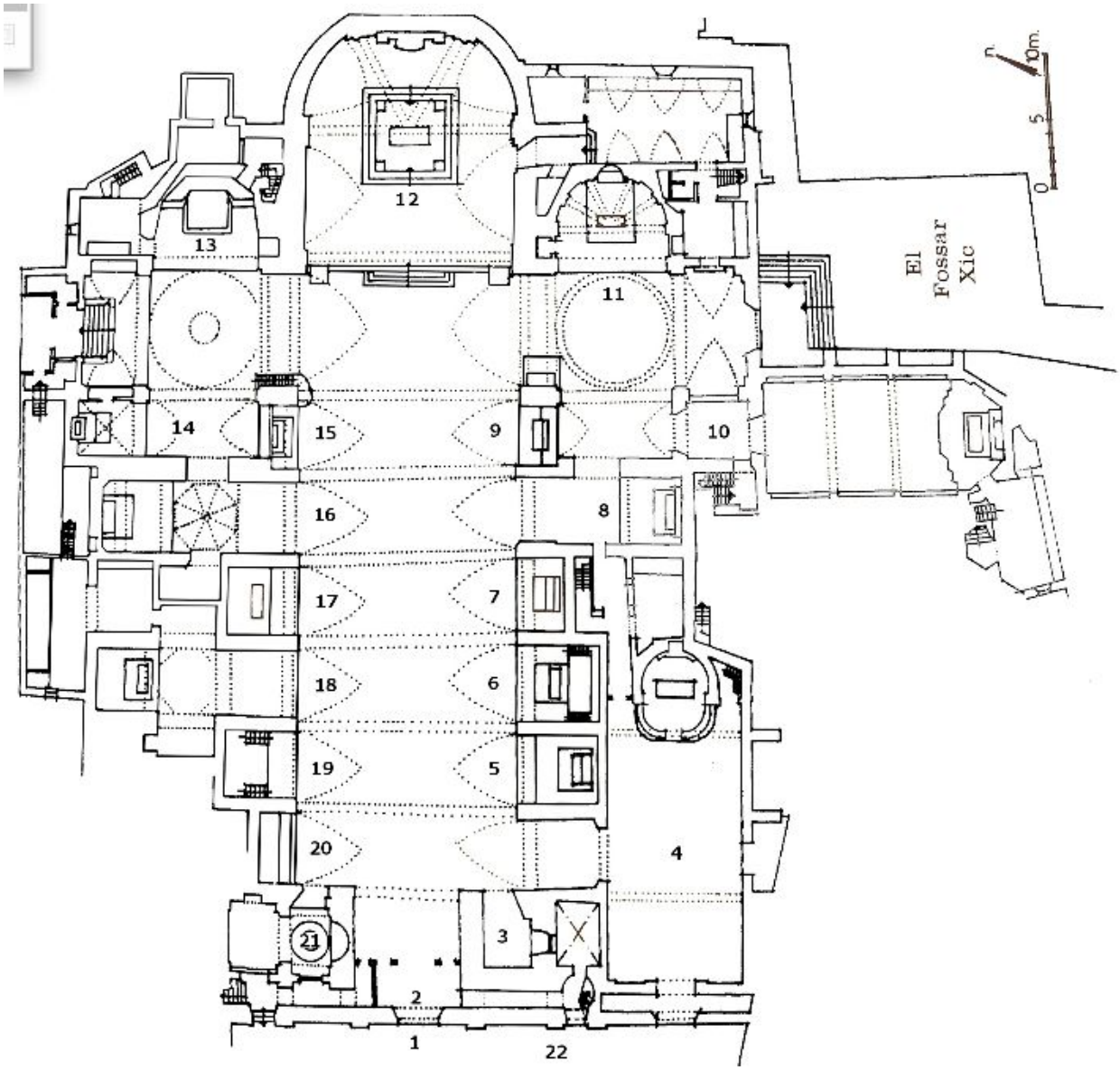

1- Façana

A l'església del segle XIX li mancava una façana que hi lligués.

Josep Simó va fer un primer projecte de façana però el Ministeri de Gràcia i Justícia el refusà degut al seu cost elevat. Per això, el 1861 es fa una altra petició, al mateix arquitecte, que és l'encarregat de crear un nou treball.

L'orientació estilística del projecte definitiu és bastant indefinida, sobretot perquè en uns esquemes i estructures d'aspecte renaixentista s'hi inclouen elements clarament romànics

o cistercencs. Unes pilastres compostes amb el fust enfondit, a més de separar verticalment els diferents paraments del mur de la façana, suporten un fris, amb arcades ocupades per escultures, i unes cornises que subratllen els límits horitzontals superiors dels dos pisos en què s'organitza el frontís.

La construcció comença el desembre del mateix any, quan s'enderrocà una part de l'antiga rectoria. Pel novembre de 1862 es redacta el projecte de les noves portes, i l'any següent es construeix la rosassa. El desembre del mateix any es van encarregar les imatges de la façana.

La manca de diners fa que el 1865 s'informi que no es pot avançar més mentre queda per construir el pis del campanar, l'estucat i l'ornamentació interior per la banda de l'església i l'acabat de la tribuna del cor. El 1867, amb l'aportació de diners de la Junta d'Obra de Santa Maria i de l'Ajuntament, es van aconseguir fer els treballs, tots excepte el pis del campanar i l'esfera del rellotge de la nova façana.

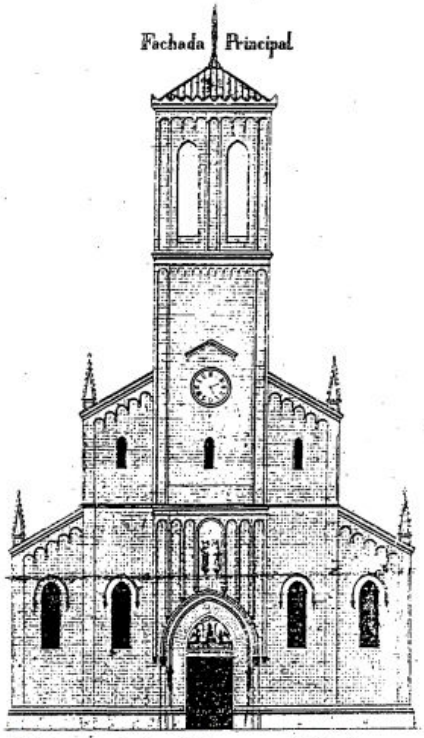

Primer projecte de façana. 1858. Josep Simó. *Arxiu Diocesà de Barcelona.*

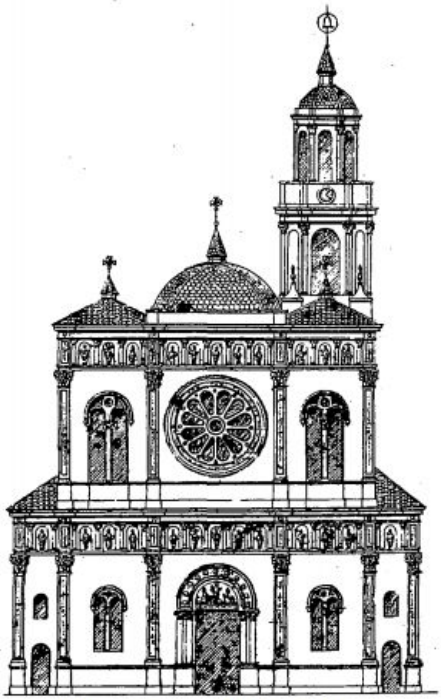

Segon projecte per a la façana. 1861. Josep Simó. *Arxiu Diocesà de Barcelona*

El rengle inferior de nínxols són escultures dels pares de l'església: Jesús, els quatre evangelistes i sant Jeroni, Ambrós, Agustí i Gregori, doctors de l'església occidental, a un costat; i a l'altre, Atanasi, Basili, Joan Crisòstom i Gregori Naziancè, doctors de l'església

oriental. Aquestes escultures es van treure durant la Guerra Civil. Per aquest motiu, l'artista Jordi Puiggalí va ser l'encarregat de restituir-les l'any 1992.

En el rengle superior hi ha representades les figures de l'Antic Testament i són obra d'Anicet Santigosa de l'any 1864. Hi trobem Moisès amb les taules de la Llei, Melquisadech, Aaró, David, Isaïes, Miqueas, Zacaries, Jacob, Daniel, Jeremies i Malaquies. Aquestes imatges, com que estan col·locades molt per sobre del terra, les escales dels bombers no van poder arribar-hi i no es van destruir durant la Guerra Civil.

Al timpà s'hi representa la Mare de Déu amb les santes Juliana i Semproniana agenollades i portant la palma dels màrtirs, obra de Joaquim Ros i Bofarull de l'any 1957.

A cada un dels paraments, cinc al pis inferior i tres al superior, s'hi han situat obertures de diferents tipus, però de semblant estil medievalista.

Les arcuacions amb figures dels frisos responen a una tipologia romànica. També sembla un record del romànic l'arquivolta de mig punt del portal major, amb el corresponent timpà. Es va construir una rosassa i les quatre finestres amb mainell.

És curiós remarcar que en aquesta segona façana també hi ha elements, com els finestrals de mig punt amb mainell, que molt poc temps després seran amplament incorporats per Rogent a l'edifici de la Universitat de Barcelona, de manera que es pot concretar una altra connexió entre els dos arquitectes.

2- Orgue

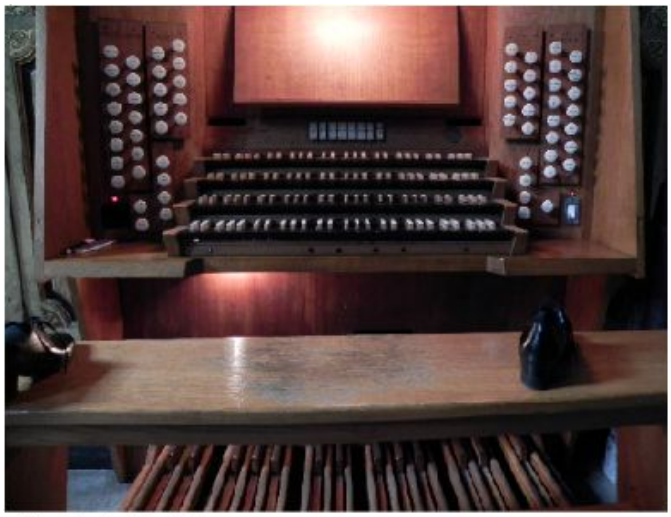

Els cinc teclats de l'orgue.

El 24 de juliol del 1927 es va estrenar l'orgue d'estètica romàntica, que va ser reformat totalment i ampliat pels orgueners Blancafort-Capella sota la direcció de Georges Lhôthe, i inaugurada el 1974.

En la reforma feta el 1974 es van introduir elements de l'estètica barroca, es va canviar el sistema d'alimentació d'aires i s'augmentà el nombre de registres (conjunt de tubs d'una sonoritat semblant), de manera que incrementava la seva sonoritat.

Té quatre teclats, de seixanta-una notes cadascun, i el pedal, de trenta notes. Els tubs que sonen són 4575.

Es considera que és l'orgue més gran de Catalunya. Per les dimensions, el de Montjuïc és més gran però, com que no està en funcionament, aquest atribut queda anul·lat.

3- Baptisteri antic

Hi ha exposada la lauda sepulcral paleocristiana (segle V). Es va trobar l'any 1958 en unes excavacions davant l'actual façana de Santa Maria. Presenta un gran crismó en relleu, símbol del primer cristianisme a la ciutat. És una peça única i singular en el panorama arqueològic peninsular. Des del 2012 està situada a la planta baixa del campanar, on hi havia hagut l'antic baptisteri.

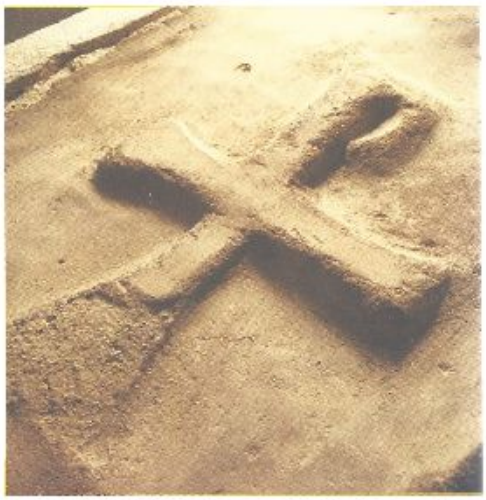

4- Capella del Sagrament

La capella del Sagrament va ser construïda l'any 1884 i inaugurada el 28 de juliol de 1889, i és una fusió de diversos estils medievals: segueix l'arquitectura romànica en la volta de canó; l'estil bizantí en l'absis i en detalls decoratius, com ara les llànties; i la decoració gòtica dels vitralls i en la pintura de la volta, amb un cel estrellat. Els plànols i la direcció de l'obra van ser de l'arquitecte mataroní Emili Cabañes i Rabassa.

La capella és d'una sola nau. La volta i la teulada està suportada per tres arcs sobre pilastres, l'absis semicircular està emmarcat per l'arc, i als costats dues portes comuniquen amb la sagristia i una escala d'accés a la teulada. A més, té un accés directe a la plaça exterior.

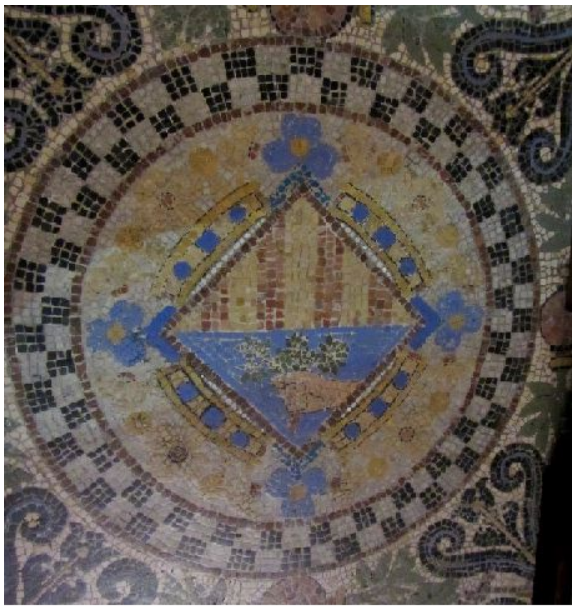

Mosaic de la capella del Sagrament. L'escut de Mataró

Pel que fa a la decoració, encarregada a l'artista Enric Monserdà, gira al voltant de dos temes, l'Eucaristia i el Sagrat Cor de Jesús. A banda i banda de la porta d'entrada hi ha dos medallons amb Sant Tomàs d'Aquino i la beata Margarida Maria d'Alacoque. Pel que fa a la resta de la capella s'hi pot resseguir perfectament el credo de l'Església catòlica. Hi ha pintats cinc grans quadres de Monserdà: el primer, al costat de l'altar a la dreta, *El primat de Pere*; després, *El Calvari* i *La multiplicació dels pans i els peixos*. A l'altre costat *El perdó de la pecadora, a la casa de Simó;* i finalment, en el pas a l'església *La Resurrecció de Llàtzer*. A la volta de l'absis va pintar-hi *La Santíssima Trinitat*. Els estils que aplicà Monserdà van ser el medievalisme romànic i l'overbeckisme tardà.

Posteriorment, l'any 1904 es va haver de remodelar quan el terra de fusta va començar a ser inestable i poc pràctic. Llavors, s'inaugurà el mosaic de paviment, obra destacada entre els mosaics modernistes. L'encarregat de realitzar-lo va ser l'artista Magnus Magliano. El mosaic cobreix tot el sòl de la capella, que són divuit metres de llargada per nou d'amplada, excepte el semicercle de la grada de l'altar, que és de marbre. Aquest es divideix en tres dibuixos, el del centre com a principal, on hi figuren l'anyell de déu, l'escut de la ciutat i dos cérvols bevent aigua d'una font, situats linealment des del final de la sala fins a l'altar en aquest ordre. A més a més, distribuïts per sanefes dels plafons, trobem vint emblemes d'oficis i corporacions.

5- Santa Llúcia i Perpetu Socors

El gremi de Sant Marc i Santa Llúcia, pertanyents als oficis del calçat i dels vestits, va obrir la primera capella l'any 1579. A finals del segle XVIII es va substituir un antic retaule per un de neoclàssic, destruït el 1936. El 1912 Enric Monserdà pintà els dos quadres laterals de sant Lleó i sant Ricard. A la paret hi ha pintades columnes salomòniques i barroques.

En el projecte de restauració de la capella hi va intervenir Puig i Cadafalch l'any 1945. Va ser aquest any quan es va poder dedicar, a més a més de Sant Marc i Santa Llúcia, a la Mare de Déu del Perpetu Socors.

6- Mare de Déu de la Mercè

La capella de la Mercè és la tercera del costat dret. Quan es va obrir el Portal Xic l'any 1754, l'altar de les santes Juliana i Semproniana va ser traslladat a aquesta capella i és per això que l'altar era conegut com a altar de les Santes. No va ser fins el 1762 que es va posar a l'altar una imatge de la Mare de Déu de la Mercè.

La capella es va donar a conèixer a partir de la primera meitat del segle XIX, quan es va establir la confraria de l'Esclavitud de la Mercè. D'aquella època són els dos quadres laterals de l'altar, representant el Descens de la Verge Mercè a Barcelona i la Fundació de l'ordre, pintats per Josep Robreño.

L'actual capella s'obrí el 1850 on hi havia l'altar de Santa Cecília. Aquesta capella es dedicà a la Immaculada, sant Bartomeu, sant Agustí i santa Cecília. A mitjans del segle XVII, es construí un nou retaule i s'afegiren les advocacions de sant Pau i sant Cosme.

7- Sant Pere

La capella, de la qual encara se'n conserva la clau de volta gòtica, es va obrir el 1562 i se'n preocupava la Confraria de sant Sebastià, sant Roc i sant Cristòfor.

A mitjans del segle XVIII, s'hi instal·là el gremi de sant Pere dels pescadors.

Finalment, el 1940 es traslladà el plafó de sant Joaquim i santa Anna, creat el 1697 per l'escultor mataroní Joan Vila.

8- Sant Joan i sant Nicolau

La capella de sant Joan, que va ser construïda en els segles XVI-XVII per encàrrec de la Confreria dels Fusters, va ser una ampliació del temple gòtic. L'any 1939 s'hi va col·locar el retaule de sant Nicolau, d'estil barroc salomònic.

Anteriorment la capella havia estat dedicada a Joan Baptista, per això hi trobem una imatge seva.

9- Mare de Déu del Carme

Cap a la dècada de 1960 Marià Ribas va rebre l'encàrrec de dissenyar aquesta capella. A la part de dalt hi figura la Mare de Déu del Carme, obra de l'escultor Joaquim Ros i Bofarull; a la part de baix hi ha una representació del que havia estat el retaule de les Ànimes.

10- Capella dels Dolors

Dins de Santa Maria, és un dels exponents del Barroc català millor conservats. La construcció, acabada a principis del segle XVIII per encàrrec de la Venerable Congregació de Nostra Senyora dels Dolors, es completà amb la decoració de frescos, olis i elements escultòrics dissenyats per Antoni Viladomat i Manalt a partir de 1722.

Fins fa poc es pensava que era l'autor de totes les pintures i la decoració mural de la volta d'aquesta capella: Francesc Miralpeix demostra a la seva tesi doctoral que l'atribució és incorrecta i que aquestes pintures i les del retaule es deuen a altres autors, entre ells Pere Pau Muntanya i d'altres. Igualment, se li havien atribuït les pintures de la Sala de Juntes de la Congregació dels Dolors, també a l'església de Santa Maria, i que semblen ser de Joan Gallart en la seva totalitat, tot i que això són suposicions i molts membres de l'arxiu no corroboren aquesta afirmació.

A part de la capella hi ha la cripta per enterrar els membres de la congregació, un cor amb un balcó i la sala de juntes.

Retaule de la Capella dels Dolors

El conjunt pictòric dels Dolors, cinquanta teles a l'oli i pintures a les parets i les voltes, és obra de Viladomat, tot i que aquest va necessitar l'ajut d'altres pintors del seu taller.

Persones com Marià Ribas posen en dubte l'adjudicació de les teles de la sala de juntes a Viladomat.

Capella

Els historiadors d'art que han tractat la construcció i la decoració de la Capella dels Dolors assenyalen diverses dates d'aquesta

obra. El cas és que la Venerable Congregació de Nostra Santíssima Mare dels Dolors fou fundada el 18 de desembre de 1693. Seguidament, l'any següent es va autoritzar la construcció de la capella. A partir d'aquí es van comprar els terrenys i es va començar a construir.

En la decoració interior de la capella, hi ha dos temes iconogràfics: els Set Dolors de la Mare de Déu, situats a l'absis en teles ovalades, i el Via Crucis, a les parets de la nau en vuit gran teles (escenes III a X). Més tard, en construir el cor amb la gran balconada, es van retallar les teles de les estacions VI i VII.

A la decoració de la capella s'hi pot atribuir un nou estil barroc, més contingut, el qual podem anomenar italo-austríac.

El sòl de la capella és fet amb peces de marbre blanc i negre. El retaule està format per la gran fornícula decorada per domassos vermells i pilars esculpits; s'acaba amb la figura de l'Esperit Sant. A la part més alta hi ha el cor de la Verge amb les set espases pintat damunt d'un fons blau amb un àngel dret a cada costat. Al peu de la fornícula dos àngels aguanten canelobres; a sota, se situa el manifestador per a l'exposició major del Santíssim Sagrament que té esculpit el símbol del Sagrat Cor de Jesús. Una tela representa Jesús i dues grades amb grans canelobres acaben el conjunt escultòric.

Al davant hi ha la taula amb el sagrari.

A les pilastres de cada costat de l'altar, hi ha tres medallons ovalats en cada una representant els dolors de la Verge Maria.

Pel que fa a les parets laterals, aquestes estan decorades formant rombes i quadrícules. Sobre el portal hi figuren quadres amb una estació del Via Crucis. A més a més, sis teles de grans mides representen altres estacions d'aquest Via Crucis.

Sala de Juntes

La primera notícia que tenim de la seva existència data de l'any 1730, això vol dir que a l'any anterior ja estava en bones condicions per celebrar-hi reunions. Està situada al primer pis.

El tema iconogràfic és el Misteri de la Dormició de l'Assumpció de la Mare de Déu. La sala està decorada amb vint-i-una pintures que són un monument a l'Assumpció de la Mare de Déu. Tots els àngels porten algun instrument musical d'aquella època. Al nivell de les

parets hi figuren els Evangelistes.

Al costat esquerre de la sala hi ha un petit espai decorat al tremp i un altar compost de mesa i fornícula.

Les pintures estan aconseguides amb clarobscur, posant el focus de llum a la finestra.

La sagristia

Fins el 1904 va tenir volta de mig punt però va ser desfeta perquè amenaçava ruïna i, llavors, es reconstruí amb el sostre pla. Hi ha una escala que puja cap a la sala de juntes i una finestra que dóna a l'exterior i unes imatges del Nen Jesús, una altra de la Verge de la Soledat i un quadre amb Sant Felip Benici.

La cripta

Va ser la primera part de la construcció, acabada el 1707. S'hi accedeix per una escala que surt de la sagristia. A la paret frontal es troba la fornícula decorada on es venerava una imatge de la mare de Deu dels Dolors. A cada costat de la fornícula trobem dos grans nínxols i quatre de normals al voltant d'aquests dos. La paret del lateral que dóna al Fossar xic té tres arcs amb un nínxol apaïsat i sis de petits dintre de cada arc. En dos arcs el nínxol gran és substituït per una finestra que dóna al Fossar xic. A l'altre costat, hi ha l'escala que uneix la cripta amb la sagristia i els tres arcs amb la mateixa distribució de nínxols que els del costat oposat. Repartits pel terra es troben els altres enterraments.

11- Sant Josep

La capella de sant Josep es va començar a restaurar l'any 1945. Les columnes de la capella són dòriques. L'autor de l'altar és Puig i Cadafalch amb elements de pedra i de marbre; així com la fornícula de Sant Josep i els nervis que uneixen les columnes en un punt central. Aquesta capella es va restaurar recentment, l'any 1997.

12- Altar major

Fou projectat l'any 1939 per l'arquitecte Lluís Bonet i Garí. Els relleus i les imatges de la Mare de Déu amb les santes Juliana i Semproniana agenollades als seus peus són de l'escultor Joaquim Ros i Bofarull.

Altar major de Santa Maria.

Retaule del Roser.

13- Mare de Déu del Roser

El retaule del Roser de Mataró és d'estil barroc català, més concretament del primer barroc, anomenat també barroc salomònic. Malgrat que és abundant en ornamentació, la seva escultura és senzilla, a base de plafons de fusta treballats. La principal novetat del barroc va ser substituir les taules pintades per relleus baixos.

Els quinze misteris del Rosari estan distribuïts de la següent manera de baix a dalt: dolor ("L'Agonia a l'hort", "La flagel·lació de Nostre Senyor Jesucrist", "La coronació d'espines", "Crist, la creu al coll i camí al Calvari" i "La crucifixió i mort de Nostre Senyor"), goig ("L'anunciació", "La visitació", "El naixement de Jesús", "La presentació" i "El nen perdut i trobat al temple") i glòria ("La resurrecció del Senyor", "La ascensió", "La vinguda de l'Esperit Sant en el Pentecosta", "La ascensió de la Santíssima Verge" i "La coronació de la Santíssima Verge com a reina dels cels i de la Terra"). El retaule està compost sobre una base on quatre altants representa que aguanten tot el pes de la construcció. A sobre, hi ha la predel·la, on hi ha representats els misteris del Dolor. Més amunt, es representen els misteris de Goig i la fornícula amb la imatge de la Mare de Déu. A continuació, hi trobem les testes de sant Pere i sant Pau, pilars de l'Església Catòlica, i també les de les santes Juliana i Semproniana. A sobre d'aquest entaulament, hi ha representats els misteris de Glòria, i per últim, regeix l'àtic el retaule, amb la Coronació de la Mare de Déu. Tot això està envoltat amb àngels, columnes salomòniques helicoïdals plenes d'ornaments, un dels quals és la rosa, símbol per excel·lència de l'advocació del Roser. El

que pretén aquest retaule és emfatitzar el pas de Maria de la terra al cel: la volta de la fornícula on està situada la Mare de Déu del Roser simbolitza el cel, des d'on Maria és il·luminada per l'Esperit Sant.

El retaule del Roser va ser construït a finals del segle XVII per l'arquitecte i escultor mataroní Antoni Riera i Móra, amb la col·laboració del seu fill Marià Riera i de l'escultor Lluís Bonifaç.

14- Sant Desideri i Sant Josep Oriol

El retaule ve presidit per una imatge de Sant Josep Oriol. Marià Ribas i Bertran va ser qui va projectar aquest retaule. La capella guarda les relíquies de sant Desideri i d'altres màrtirs.

15- Sant Isidre

Hi ha una escultura de Sant Isidre, venerat pels agricultors. És una obra de postguerra. Es desconeix el nom de l'artista que va decorar aquesta capella.

16- La Puríssima

En aquest espai hi havia l'orgue petit que va quedar destruït a la Guerra Civil. Quan va desaparèixer van aprofitar tot l'espai per a construir la capella de la Puríssima.

17- Sant Antoni de Pàdua

El gremi de la Nativitat de la Mare de Déu i sant Telm, mercaders i mariners, va obrir el 1579 aquesta capella. Aquest gremi juntament amb el dels pescadors s'encarregava de tenir cura de l'alliberament dels captius, d'una fragata per a defensar-se de la pirateria i de l'administració de l'ermita de sant Simó.

18- Capella de les Santes

Va ser edificada el 1579 per la Confraria del Roser. Durant el segle XVII s'amplià per dedicar-la al culte del Santíssim Sagrament. La va dissenyar fra Josep de la Concepció. En acabar la guerra, va ser destinada per al culte de les relíquies de les patrones de la ciutat, Juliana i Semproniana. Les pintures són de Miquel Massot i el retaule és de Jordi Puiggalí, mataroní.

Des de 1944 la capella guarda les restes mortals del rector Josep Samsó i Elies.

19- Mare de Déu de Montserrat

L'altar ja existia el 1574, quan estava sota el gremi de l'Àngel Custodi, dels vidrers.

La capella passà en mans de la Confraria de la Cort de Maria, fundada el 1845, i es construí l'actual retaule.

Des dels anys 50 del segle XIX va ser també la capella de la Congregació de nois de Sant Lluís de Gonçaga, i des del 1903, de les Congregacions Marianes.

Com moltes altres capelles, es va destruir durant la Guerra Civil, i al 1940 es va dedicar a la Mare de Déu de Montserrat.

20- Sant Crist

Es tracta del Sant Crist de la Puríssima Sang, una escultura de postguerra, realitzada per Josep Renau. És el Crist que substituí el Crist destruït durant la Guerra. A ambdós costats de la capella del Sant Crist hi ha dues pintures sobre l'enterrament de Crist, de l'artista Jordi Arenas.

21- Baptisteri

Les pintures i el vitrall són de Jordi Arenas (1963).

22- Campanar

El campanar va ser construït en tres fases. La primera conté els tres primers nivells i es va construir cap als segles XII o XIII, per tant, correspondria a l'església romànica.

Els dos nivells superiors es van edificar en època gòtica; el quart nivell també és de l'època gòtica, segle XV, i encara s'hi aprecien arcs apuntats. Segons explica Lluís Ferrer i Clariana en el seu llibre "Santa Maria de Mataró" és cap el 1423 quan s'edifica la torre del campanar dins del conjunt de l'església gòtica. Gràcies a la visita pastoral del bisbe Enric de Cardona, el 4 de desembre de 1508 es coneixen força detalls sobre l'estat del campanar. Es troba amb cinc campanes, tres de grosses i dues de petites, de les grosses una toca les hores.

L'any 1621 es va fer per primera vegada la campana petita *Semproniana*. A finals del segle XVII tenim notícia curiosa que a dalt del campanar hi havia una bandera, no se sap quina.

L'última fase inclou la part més alta d'estil barroc aixecada a mitjan del segle XVIII. Degut a l'ampliació de l'església, el campanar va quedar més baix que aquesta, de manera que el so ressonava a l'interior. Així doncs, s'acordà reedificar el campanar cap a l'any 1744.

El campanar es va restaurar l'any 1984 i es va reintegrar el remat superior.

Campanes

Les campanes fa segles que existeixen a Catalunya, es creu que les primeres eren del segle VI. Antigament, es creia que tocant les campanes s'allunyaven les tempestes. A més, es tocaven durant moments importants com la proclamació d'un rei, o bé per expressar sentiments com per exemple la defunció d'algun ciutadà; i també marcaven l'horari diari del poble.

Totes les campanes vénen amb un nom i expressió en llatí que explica la seva funció.

Campana que es troba de cara al mar: la Carme.

A Santa Maria, hi trobem cinc campanes al campanar: la de cara el mar, la Carme; la Montserrat està encarada a la muntanya (va caure el 26 de juliol del 1985); la de cara de ponent, la Miquela prové de València, és l'única de les cinc que va sobreviure a la Guerra Civil, i té escrit el nom de *Santísimo Sagramento* en comptes de Miquela. Finalment, dues més a la cara de llevant: Juliana i Semproniana. Al cimbori hi ha dues campanes més. La Candelària, que toca les hores (1821), i la Madrona, del segle XVI, que toca els quarts.

Les campanes es poden tocar de diverses maneres. La primera és el tritlleig, que consisteix en un moviment ràpid de mans per fer que sonin molt seguidament les campanes. Aquest recurs s'aplica a les campanes Juliana i Semproniana. Després, també es poden voltar, que tal i com diu la paraula, es tracta que les campanes facin una volta

sencera. Normalment, aquest repic s'utilitza de les terres de l'Ebre cap avall, Mataró és un cas especial. Les campanes que volten són la Miquela, la Carme i la Montserrat, les quals també es poden ventar (fer-les oscil·lar). Per últim, la batallada consisteix en lligar una corda al batall (peça de ferro de dins la faldilla de la campana) i anar-la estirant.

A part de campanes, al campanar hi ha també les matraques, una peça de fusta plena de masses de longituds desiguals que va girant i sonant. Aquest instrument es fa servir durant la Setmana Santa, quan es considera que Jesús és mort, en comptes de tocar les campanes.

Les matraques

Actualment, el sistema de tocar les hores i els quarts és automàtic; només en les festes i els dissabtes al migdia els campaners s'encarreguen manualment de repicar les campanes. Aquests, tenen un horari amb la duració de cada toc. Segons el dia que sigui toquen durant 5, 10 o 15 minuts, per exemple, per Sant Cugat toquen 10 minuts.

La Miquela voltant a la Barram.

El tritlleig de la Juliana i la Semproniana.

IMPLICACIÓ A LA SOCIETAT

L'entitat de Santa Maria no es limita només a l'edifici de l'església sinó que hi ha més institucions al seu voltant.

Als locals de la parròquia s'hi ha acollit l'Associació de Pessebristes (des dels anys setanta fins al començament del 2000), les Corals Madrigalistes i "Cor de Cambra", els Armats de Mataró, l'espai Creure avui i l'Associació de familiars de malalts mentals.

Malgrat aquesta vida intensa, la parròquia de Santa Maria ha sofert l'envelliment demogràfic i l'erosió que viu l'Església en els darrers anys.

Confraries

Una confraria és una associació de persones amb un patronatge religiós unides per a un fi de caritat i d'ajuda mútues. A Santa Maria només segueixen vives dues confraries, que són la Confraria de la Mare de Déu dels Dolors, i el Sant Crist.

La congregació de la Mare de Déu dels Dolors es va fundar el 1693, i era oberta a tothom com indica el rètol a la porta de l'entrada de la capella: *Congregavit nos in unum Mariae Dolor*. Als seus inicis, es van reunir més de tres-centes persones en una ciutat com Mataró, que a principis del segle XVIII tenia prop de 3500 habitants. Hi havia gent de totes les edats i estats civils, també clergues, frares i tot un seguit de professions liberals o menestrals.

Avui en dia, la congregació s'encarrega, juntament amb altres associacions de Mataró, d'organitzar la processó de Setmana Santa.

Pel que fa a la germandat de Jesús Captiu i Nostra Senyora dels Dolors de Mataró, aquesta inicia la seva activitat l'any 1986, però no és fins el 1993 que s'estableix a la parròquia de Santa Maria.

Aquesta germandat (grup de persones fidels a la religió), que té banda pròpia amb règim intern dins dels estatus, amb 20-30 membres, pertany i és cofundadora del Consell General de Germandat de Catalunya.

Actualment són 500 germans i germanes que treuen en processó tres imatges: La Mare de Déu dels Dolors, Jesús Captiu i la Mare de Déu del Carme. La imatge de Maria va ser adquirida a Màlaga l'octubre del 1986. Tres anys més tard es va comprar la imatge de

Glòria de la Germandat amb el nom de Nostra Senyora del Carme. L'última imatge es va adquirir el 1990. Les figures estan dipositades a l'actual seu de la Germandat, Avinguda Perú 13, degut a que no tenen capella pròpia a la parròquia.

Per Setmana Santa, la Germandat participa a tres processons: L'antic Divendres de Dolors, divendres anterior al Divendres Sant; el Diumenge de Rams i el Divendres Sant.

A mitjans de juliol, el diumenge més proper al dia de la Mare de Déu del Carme, es celebra un altra processó fins a Sant Simó.

Càritas

Càritas Parroquial està encomanada al Patronat de la Sagrada Família i l'exerceix des del 1992 en una casa del carrer St. Francesc d'Assís, annexa a la parròquia. Càritas s'encarrega de repartir roba i aliments a les famílies que ho necessiten. Els dies d'entrega són dimarts per la roba i dimecres pels aliments.

Moltes famílies cada mes demanen roba. Respecte als aliments, el grup ja és més gran, i continua engrandint-se per culpa de la crisi econòmica del moment. Per això, les reparteixen en dos grups els quals cadascun hi va cada quinze dies de manera que els puguin atendre a tots, és a dir, en total, dos cops al mes. Els aliments provenen la gran majoria del Banc d'Aliments, comprats amb els donatius (sobretot llet i oli), i molt ocasionalment de la Comunitat Europea, generalment un cop al trimestre. Aquests últims fan firmar un paper apuntant qui s'ha emportat què.

A més a més, a *Càritas* es té un llistat amb les persones per tal que ningú abusi del servei.

Campaners

Els campaners de Santa Maria són un grup de persones que voluntàriament es reuneixen cada dissabte a tres quarts de dues del migdia per repicar les campanes. En total són unes quaranta-set persones, malgrat que les que sempre hi van, són només un grup de 12 persones.

Els campaners tenen uns coneixements sobre la manera de repicar les campanes i també del toc que han de fer servir segons el dia. S'ajuden d'un calendari amb els tocs pertanyents a cada dia. Per exemple, quan és mare de Déu. Aquests dies, la primera campana que es volteja és la Montserrat, quan aquesta porta una volta, la segueix el

tritlleig de Juliana i Semproniana i també el volteig de la Miquela. Finalment, s'uneix el batall de la Carme.

Pel que fa a la Barram, vigília de les Santes, s'inicia amb el toc de les campanes de llevant. S'hi uneix a ritme de batallades, nou en total, la Carme; seguida de les nou batallades de la Montserrat i acabant la sèrie amb nou batallades més de la Miquela. Aquesta ronda es repeteix dues vegades. Un cop acabat el cicle, les tres campanes grans començaran a voltar a discreció. En aquesta repicada s'hi afegeixen les campanes del cimbori: les martellades de les dues masses de la Candelària i la batallada de la Madrona.

Un altre toc de Santes és el Novenari, que es fa del 19 al 27 de juliol. Es divideix en tres fases. La Juliana i la Semproniana obren el toc amb el tritlleig de deu segons, després la Carme contesta amb una batallada. Altre cop, sentirem el tritlleig de les campanes de cinc segons aquest cop i nou batallades de la Carme. Aquest esquema es repeteix amb les campanes de ponent i de muntanya. La segona fase és igual que la primera però amb dues batallades per campana. I la tercera, igual que les altres però amb tres batallades per campana.

Igual que a la majoria de tocs, al de Santa Bàrbara, patrona dels campaners, es comença amb el tritlleig de les Santes, seguit pel martelleig de la Candelària i la batallada de la Madrona. Després, les voltes de la Miquela que marquen el ritme són contestades per les batallades de la Carme i la Montserrat.

La diada de la patrona de Santa Maria, la Candelera, és la campana Montserrat la que voltant marcarà el ritme i s'uniran Juliana i Semproniana i la campana de les hores de manera contínua i a discreció. La campana de mar fa cops de batall mentre que la de ponent volta.

Durant unes noces, les primeres campanes que es toquen són Juliana i Semproniana seguides d'una sola volta de la Carme, i una seqüència de batallades de la Miquela i la Montserrat (sense parar el tritlleig de les Santes).

Per les defuncions hi ha dos tocs diferents: un per homes i l'altre per dones. El primer, està format per quatre cicles. Els tres primers consisteixen d'una batallada de la Carme, un espai d'un segon, i una batallada de la Montserrat, ara amb un espai de dos segons després. El quart, acaba amb la batallada de la Miquela i no de la Montserrat per identificar que el difunt és un home.

El toc corresponent a la visita del Sr. Arquebisbe o a una celebració molt especial. Al tritllegi de la Juliana i la Semproniana, s'hi afegirà a ritme de batallades, nou en total, la Carme. Tot seguit, les nou batallades les efectuarà la Montserrat, completant el cicle la Miquela amb nou batallades més. Aquesta acció es repetirà dues vegades més. Un cop acabada, les tres campanes començaran a sonar a discreció.

Un toc caracteritzat pel seu principi i final és el de Nadal. Les cinc campanes del cloquer, toquen batallades una al darrere de l'altra en menys d'un segon i de petita a grossa. Aquest cicle s'executa tres cops. Seguidament, acompanyant el tritlleig de la Juliana i la Semproniana, volten les altres tres a discreció. Un minut abans que s'acabi el toc, es paren totes les campanes i es torna a repetir el cicle de l'inici.

I per acabar, el toc ordinari que es fa cada dissabte o vigília de festa. A l'hora en punt comencen a tritllejar la Juliana i la Semproniana, a les quals s'hi afegeix voltant a ritme continuat la Montserrat. Normalment dura cinc minuts.

FUNCIONAMENT

El funcionament de l'església

Santa Maria és una basílica. Com a tal, és el centre religiós més important del Maresme.

El conjunt de parròquies de Mataró i del Maresme s'agrupen en un arxiprestat, que organitza la vida eclesiàstica de les parròquies. També fa funcionar l'Església en la seva doble vessant: basílica i parròquia.

Sobre l'arxiprestat hi ha la diòcesi, l'arquebisbat de Barcelona. Santa Maria està dins d'aquesta diòcesi, que és un districte o territori cristià en què s'exerceix la jurisdicció eclesiàstica. L'autoritat màxima en aquesta organització és el bisbe que és ajudat pel bisbe auxiliar i els vicaris episcopals que regeixen les quatre zones en què es divideix la diòcesi. El bisbe també s'ajuda de diferents organismes o delegacions que es dediquen a solucionar i gestionar problemes de justícia, litúrgia, economia i motivació catòlica, amb les que Santa Maria de Mataró hi està relacionada.

Algunes de les delegacions que podem trobar són les següents:

- Delegació general d'educació cristiana.
- Servei diocesà pel catecumenat.
- Delegació diocesana de catequesi.
- Delegació episcopal de les escoles diocesanes.
- Delegació general de mitjans de comunicació.
- Delegació general de pastoral social.
- Secretariat diocesà pels marginats.
- *Càritas* diocesana.
- Delegació diocesana del postulat de mar.
- Mans Unides.
- Secretariat diocesà de pastoral de gitanos.
- Delegació diocesana d'economia.

- Delegació diocesana pastoral de la salut.
- Pastoral vocacional.
- ...

Religió

Estructura religiosa

L'arxiprestat està dirigit pel rector, responsable de la pastoral, celebracions, catequesi i exercici caritatiu. Tot i ser el màxim exponent, aquest comparteix tasques amb el consell parroquial, consell d'economia, el qual gestiona els moviments de tresoreria de la parròquia (juntament amb la Junta d'Obres), aconsella el rector amb les tasques de les obres (capelles...) i reflexionen sobre reparacions i obres.

Misses i celebracions

Pel que fa a les celebracions de misses, podem dividir-les en dos. Les primeres són les misses ordinàries, que es fan cada dia, a dos quarts d'onze del matí i a les vuit del vespre; i els diumenges i festius que es fan a dos quarts d'onze i a les dotze del migdia i a les vuit del vespre.

Per altra banda, hi ha una sèrie de celebracions especials durant l'any com per exemple la Missa del Gall de Nadal, així com l'Ofici de les Santes, o la Vigília Pasqual realitzada amb una litúrgia apropiada (foc, aigua i llum). A finals d'any, es fan les novenes, quan cada dia se celebren vetlles diferents dedicades a les Ànimes o al Roser. Una altra jornada característica és el dos de febrer, la Candelera, patrona de la parròquia de Santa Maria. Per últim, un altre dia marcat al calendari i celebrat cada any és la Beatificació del Doctor Samsó.

Baptismes

Els bateigs són comunitaris i es celebren dos diumenges al mes, un dels quals es fa en català i l'altre en castellà. El primer dimecres del mes a les vuit del vespre es fa una trobada amb els pares i els padrins per ensenyar-los i preparar com anirà la cerimònia.

Comunions, catequesi i confirmacions

Tal i com passa amb els baptismes, les comunions es celebren els diumenges. Per una

banda, es fan misses a les dotze del migdia amb els pares, els nens i també es poden afegir col·legis. Per una altra, es preparen trobades al mes amb els pares.

El consell parroquial ofereix també la possibilitat de fer catequesi durant dos anys a partir dels vuit.

Així com la comunió, a Santa Maria et preparen per la catequesis de continuació i de confirmació, la cerimònia de les quals només es celebra un cop l'any a nivell comunitari.

Casaments

Pel que fa als casaments, aquests es celebren dissabtes al matí o a la tarda o bé divendres en casos excepcionals. Durant l'any es convoquen tres cursos de preparació, març, juny i juliol; de tres sessions cada un (dijous, divendres i dissabte de nou a deu del vespre). Dues de les sessions les dirigeixen dues parelles del consell parroquial, i l'altra, un capellà.

Funerals

Els funerals es poden fer qualsevol dia de la setmana, normalment a les onze del matí o a les quatre de la tarda ja que són les hores amb més demanda per part dels familiars dels difunts.

Actualment no hi molta demanda en aquest àmbit degut a que s'acostumen a fer al tanatori.

Cultura

Museu Arxiu de Santa Maria

El dia 2 de febrer de l'any 1946 s'inaugura el Museu Històric Arxiprestal de Santa Maria, fet realitat pel seu primer director Lluís Ferrer i Clariana, l'arxiu s'instal·la a l'antiga sala de l'arxiu de la Comunitat de preveres situada sobre la sagristia de l'església.

Es crea el logotip que representa l'arxiu, que és el crismó de la lauda paleocristiana, un signe d'identitat avui en dia de la nostra ciutat.

Creant el museu arxiu, es fa possible que el patrimoni museístic i documental de la parròquia més antiga del terme es salvi i perduri en el temps.

Actualment el museu arxiu està situat al carrer Beata Maria, el patrimoni que resta en el

museu augmenta per moments ja que hi arxiven documents antics referents a l'església, postals d'arreu del món, fotografies i llibres.

Multitud d'aquests materials (objectes, llibres i documents) que arriben a l'arxiu provenen de donacions particulars.

Festes

Les Santes

Una sèrie d'actes de les Santes es concentren a Santa Maria. El primer és la Barram, toc de campanes característics de la vigília de les Santes. Consisteix a donar nou batallades a cadascuna de les campanes Carme, Montserrat i Miquela, repetint el cicle tres vegades, i amb el tritlleig de Juliana i Semproniana. Cada cicle, doncs, té vint-i-set tocs, tal que 27 és el dia de les Santes.

La Plaça Santa Maria el dia de Barram.

La Barram va sonar durant el primer quart del segle XX, però es va deixar de tocar fins que, un cop format l'actual grup de campaners, es recupera per Les Santes de 1977. Des d'aleshores es fa cada any el 26 de juliol a les dues del migdia, i és anterior al toc de totes les campanes alhora.

L'acte religiós més important de les Santes és l'Ofici, una missa dedicada a aquestes. Té lloc a Santa Maria el 27 de juliol a les deu del matí. L'església queda plena fins dalt, bona part de l'espai l'ocupen l'orquestra i el cor. El sermó és a càrrec d'una autoritat de l'Església o d'un eclesiàstic mataroní. Un fet curiós és que des de 1848 s'interpreta una composició musical del mataroní Manuel Blanch. La missa acostuma a durar tres hores que es tanquen amb el cant dels goigs lloant a les Santes.

Mentrestant, a fora la plaça les comparses romanen quietes.

L'interior de l'església a l'Ofici de les Santes.

El primer ofici dedicat a les Santes és del 1773. Quan a finals del segle XVIII s'escriu sobre l'Ofici, es destaquen tres aspectes: la música, l'ornament del temple i el mossèn que fa el sermó. Respecte a la guarnició, fins a mitjan del segle XX, l'encesa de ciris és admirable: ciris a l'entorn de teles, a les voltes, a la cornisa, al retaule major... Actualment aquest aspecte ha canviat molt perquè la llum està assegurada. Els rams de flors són l'element decoratiu característic. Un altre element popular de l'Ofici és el ventall que es reparteix a tots els assistents. Antigament només es donaven a les autoritats. Aquest detall està documentat des dels primers anys de les festes de Les Santes, al segle XVIII.

La Missa de les Santes, celebrada en ocasió de l'Ofici, és una relíquia composta pel mataroní Manuel Blanch i Puig. Fa més de 160 anys que s'interpreta tot i que entre 1903 i 1906 es deixa d'interpretar la Missa de Blanch per culpa d'una norma de Pius X. A partir d'aquí, aquesta s'ha interpretat sempre excepte el 1909 amb motiu de la Setmana Tràgica, i del 1936 al 1938, pels anys de guerra.

Des del segle XIX fins l'any 1936 la missa es canta únicament per homes. No va ser fins després de la Guerra Civil que es van admetre les dones per cantar.

Actualment, un cor de més de cent voluntaris interpreta la Missa des del creuer on hi ha la capella del Roser.

Setmana Santa

La Setmana Santa és tan antiga com ho és el Cristianisme, per tant, la història de la Setmana Santa a Mataró comença quan el cristianisme arriba a la ciutat.

El 22 de març de 1939, Dimecres de Cendra, es féu un primer Via Crucis per dins de Santa Maria. El Divendres de Dolors es féu de nou la festa de la Mare de Déu a la capella

dels Dolors, encara sense acabar de restaurar.

Va ser l'any 1940 quan s'acordà de reprendre les processons de Setmana Santa, on es mantingué la mateixa estructura que abans de la República.

La processó de Setmana Santa va patir un canvi quan va arribar a Mataró Mn. Iraola l'any 1949 i va fundar el 1952 la Comissió Inter-Confradial de Setmana Santa. D'una banda, aquesta nova processó tenia un esperit bastant diferent, podem considerar que es va "sevillanitzar". D'una altra, una nova combinació d'horaris va fer impossible que els fidels poguessin assistir a Missa i anar a la processó, de manera que es va escollir unir dues processons i fer-ne una de general el Divendres Sant al vespre.

Corpus

Després de dècades sense sortir, el 2012 va ser el primer d'intentar reviure la processó del Corpus Christi.

Nadal

Per Nadal, a Santa Maria com a la resta d'esglésies de Mataró es celebra la Missa del Gall. Aquesta es fa a mitjanit.

Candelera

El 2 de febrer a les 8 del vespre, l'església de Santa Maria commemora la Festa de la Candelera amb celebració de l'Eucaristia i benedicció de candeles. La candelera és la celebració més important de l'església perquè és la seva patrona.

CONCERTS I XERRADES

Mirant l'agenda cultural de Mataró cada setmana, ens adonem que s'organitzen esdeveniments culturals diversos. No tan sols es tracten de temes religiosos sinó que es realitzen concerts i xerrades.

Concerts

Al llarg de l'any, l'agenda de Santa Maria s'omple de música en viu. Els concerts més singulars són els d'orgue com per exemple el Festival Internacional d'Orgue, gratuït, que es va acollir el Juliol i on hi van participar tres organistes d'arreu d'Europa: Konstantin Volostnov, rus; Ulrich Whalter, alemany i Raúl Prieto, mataroní.

Altres concerts poden ser de corals o orquestres. Alguns tenen entrada lliure com el de l'Orfeó del 20 de maig, i altres no, per exemple el de la XXX Setmana de Música Antiga a càrrec d'*Ensemble Le Tendre Amour* amb un preu de nou euros.

Xerrades

D'una banda, a part dels concerts, s'organitzen xerrades. En commemoració a la XXX Setmana de la Música Antiga s'han datat diverses conferències com pot ser “Música, malalties i vicis del temps de Haendel”, d'entrada lliure.

De l'altra, s'instal·len exposicions al Museu Arxiu. La més recent és la “Nevada del 62” que s'hi va estar fins al 27 de gener del 2013.

Dimarts 25
Música
BASÍLICA DE SANTA MARIA.
Plaça de Santa Maria • 21.00 h.
Concert de Nadal. Amb el Cor Madrigalista de Mataró. Organitza: Parròquia de Santa Maria.

Conferència
MUSEU ARXIU DE SANTA MARIA.
C/ Beata Maria, 3 • 17.00 h. XXIX Sessió d'Estudis Mataronins.
Organitza: Museu Arxiu de Santa Maria. Centre d'Estudis Locals Mataró.

PART PRÀCTICA

La part procedimental d'aquest treball de recerca es divideix en tres propostes: la primera és un vídeo d'introducció general de Santa Maria; la segona, una visita guiada virtual; i finalment, l'última, crear una pàgina web on les dues propostes anteriors hi estiguin exposades amb més informació d'horaris de misses, celebracions, arquitectura i història de la parròquia.

La nostra intenció és aconseguir donar un toc més dinàmic i entretingut a la campanya que es fa de la nostra església i com a conseqüència sigui coneguda per més gent i, per tant, augmenti l'interès per saber més sobre ella.

La idea de crear una pàgina web sobre Santa Maria va sorgir al veure que no en tenia cap dedicada únicament a ella, les dues úniques presents són la pàgina web del Museu Arxiu i la que s'està creant de tot l'arxiprestat i, per tant, al no estar dins la xarxa feia que molta gent no en tingués coneixença o no tingués curiositat per saber-ne més sobre l'església.

Vam començar a buscar en pàgines d'esglésies i monestirs per saber quina estructura feien servir a la web i quins apartats i informació hi penjaven. A partir d'aquí vam observar que la majoria de pàgines de monestirs i esglésies reconegudes tenen vídeos que donen informació de manera senzilla i interessant al que ho mira per tal de captar la seva atenció i, per tant, ajudar a tenir més visitants. Amb aquesta informació vàrem decidir que gravaríem un vídeo i que a més faríem una visita virtual de l'església amb la que els visitants de la pàgina web poguessin interactuar fàcilment.

Per tal d'obtenir la informació necessària per a poder dur a terme els nostres objectius i realitzar la part pràctica vàrem assistir a esdeveniments com les visites guiades per la basílica i els concerts d'orgue celebrats, també ens vam llegir els llibres esmentats a la bibliografia. Per a completar la informació obtinguda hem visitat el Museu Arxiu, i entesos i involucrats com Josep Maria Buscà i el pare Josep Antoni Ripollès.

CONÈIXER SANTA MARIA

Visita especial al campanar i a l'orgue

El motiu de l'especial visita guiada al campanar i l'orgue és la Jornada Europea del Patrimoni, el 29 de setembre.

Les visites surten cada mitja hora des de les onze del matí fins les dues del migda i des de les cinc fins les vuit del vespre. El grup el formen unes vint persones.

El seguiment de la visita és el següent:

1. Primer de tot, ens fan un breu resum de la història del campanar abans de pujar-hi. Ens expliquen que la base del campanar és de mitjans del segle XV, i que és un campanar de torre que ens permet més visibilitat.

Ens anomenen les cinc campanes situades al campanar, i les dues del cimbori, encarregades de tocar les hores i els quarts automàticament.

2. Després de l'explicació, pugem al campanar. Primer ens parem al campanar antic, que va quedar massa baix amb l'ampliació de la nova capella. Seguim amunt i arribem al campanar actual. Aquí aprofundim en les campanes: la descripció de cadascuna i la manera de repicar-les.

S'acaba la primera part, ens dirigim a l'orgue.

3. A partir d'aquí, la persona encarregada d'informar-nos és l'orguenista Raúl Prieto. Ens descriu l'orgue i la seva importància: orgue en funcionament més gran de Catalunya. La decoració és de fusta imitant el marbre. Té 4557 tubs. Per ensenyar-nos la seva grandesa, ens toca unes quantes peces amb els diferents cinc teclats que té l'instrument. La visita es torna més interessant quan fa entrar al grup dins de l'orgue, és a dir, la sala on es veuen els mecanismes.

Per últim, marxem de l'orgue i anem a la sala general de manxes encarregades d'aportar l'aire necessari per fer funcionar l'instrument. Les manxes i els tubs estan recoberts per dins de paper de diari vist que és un material fort i resistent.

4. Al cap d'una hora tres quarts s'acaba la visita.

Visita a l'Església

Aquesta visita es fa el primer dissabte de cada mes, els guies són els encarregats d'ensenyar als visitants les parts més destacades de la basílica. Primer es comença amb poder visualitzar l'exposició d'alguns documents destacats conservats a l'arxiu com poden ser diaris, revistes o cartes.

1. La primera parada de la visita la fem en el retaule del Roser on se'ns explica la seva història i la del seu constructor.
2. Tot seguit es fa una pinzellada de la història de l'Altar Major i després ens dirigim a la capella dels dolors on també se'ns explica la història i algunes característiques.
3. Després pugem a la Sala de Juntes on se'ns explica la vida de Viladomat i se'ns descriu la sala.
4. Fem un ràpid recorregut per totes les capelles que hi ha, esmentant els seus noms i les confraries respectives, fins arribar a la de les Santes on se'ns ensenya les pintures de Pere Pau i Muntanya i de Jordi Arenas tot explicant la llegenda de les màrtirs Santa Juliana i Santa Semproniana.
5. Seguidament ens dirigim al Sagrament on es fa referència a les influències de diferents moviments artístics plasmats en aquesta sala per Emili Cabanyes.
6. Finalment baixem a la cripta on ens assabentem de les lleis funeràries antigues i actuals i apreciem unes àmfores antigues que s'hi guarden.

Audioguia de la Capella dels Dolors

Si es vol visitar el Conjunt dels Dolors en concret, una de les alternatives d'assistir-hi pel teu compte és anar un dissabte qualsevol a partir de les onze a la basílica i, a l'entrada del Conjunt dels Dolors, pagar un euro i mig per aconseguir una *audioguia*. Aquesta *audioguia* està programada també per a poder visitar altres edificacions de Mataró com poden ser la nau Gaudí o la casa Coll i Regàs, però en cas de voler fer la ruta sencera s'ha de demanar l'aparell que et proporciona la informació a l'oficina de turisme de l'ajuntament de Mataró.

1. A l'entrar al Conjunt dels Dolors i prémer el número corresponent de l'aparell ens fan una breu introducció sobre el context en què es va construir aquell conjunt, qui en va demanar la creació i les celebracions que s'hi feien.
2. En el segon punt de la visita s'explica i es descriu l'altar i les parets del conjunt detalladament.
3. Seguidament en el tercer punt et descriu la sagristia i les dues portes que et donen accés a la cripta i a la Sala de Juntes respectivament.
4. Després et guia cap a la cripta on t'explica la seva creació i el que s'hi guarda i s'hi exposa en el cas de les àmfores que hi ha.
5. Finalment el quart punt et fa pujar a la Sala de Juntes on et descriu cada pintura i anomena tots els personatges de les escenes que s'hi representen, la pintura més famosa i el suposat autoretrat de Viladomat.

LA PÀGINA WEB

El primer pas per crear una web és saber com crear-la i amb quin programa, hem buscat al cercador i hem anat seleccionant els programes que ens semblaven més eficients. Ens hem decidit pel "Jimdo" un programa creat per l'empresa *NorthClick* que et permet crear la teva pròpia pàgina, és com un bloc però la seva organització és més complexa respecte aquest. Per crear la pàgina simplement has de registrar-te mitjançant un correu i t'envien una clau per poder accedir i editar-la. Per penjar i manipular la teva web no calen coneixements HTML i, per tant, és molt fàcil d'utilitzar i d'aconseguir resultats òptims.

Tenen vàries versions de pagament però nosaltres hem optat per la versió bàsica gratuïta on l'únic problema podria ser la barra de publicitat.

Dins el programa hi ha molts indicadors que et faciliten la personalització de l'espai web, tant en la font del text que faràs servir, com en la plantilla o el disseny d'apartats, títols i estructura de la pàgina.

Per saber com estructurar la nostra pàgina web de manera correcta hem visitat diverses pàgines d'esglésies i monestirs, ens hem decidit per seguir com a exemple base la web del Monestir de Poblet (http://www.poblet.cat) tan estèticament com amb organització d'apartats. La nostra pàgina web és la següent: stamariaescultura.jimdo.com

La diferència principal és que nosaltres hem decidit que els apartats els col·locaríem horitzontalment sota el títol i de forma lineal i que el color destacat seria el vermell mentre que a Poblet ho han distribuït verticalment. També cal tenir en compte les limitacions del Jimdo que ens ha decantat per l'opció d'optar per la seva senzillesa.

Hem decidit que els apartats que constituirien la pàgina són:

Inici: Consta d'un vídeo introductiu i una explicació de qui som i què fem.

Història: Hi trobem un fris cronològic de la història de la basílica i una explicació acompanyada d'imatges. Com a element especial, hem creat un fris cronològic des de la pàgina web Dipity.

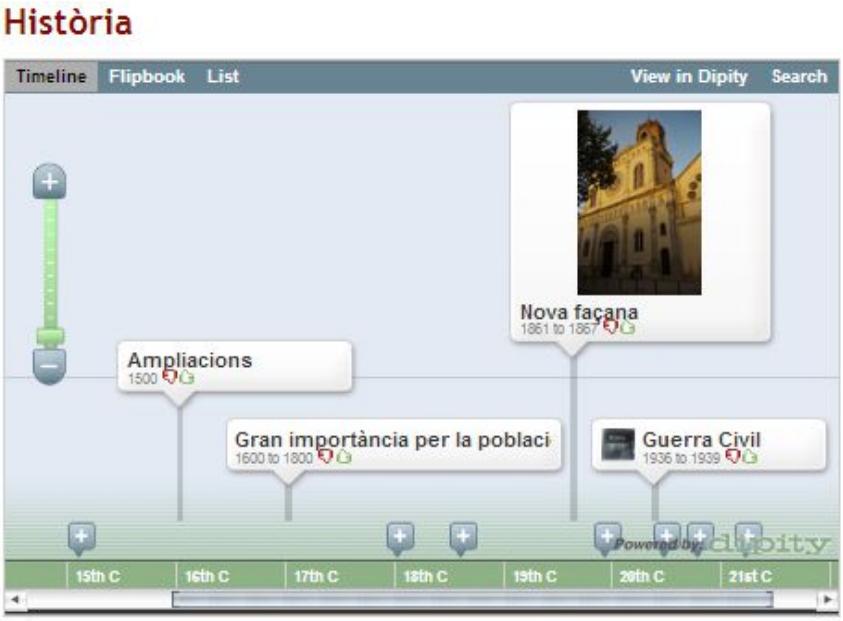

Basílica de Santa Maria de Mataró on Dipity.

Arquitectura: En aquest apartat hi trobem una breu explicació de la constitució de la basílica.

Recorregut: Dins de recorregut hi veiem un mapa introductiu amb parts destacades de Santa Maria i set apartats al lateral dret que t'expliquen detalladament cada un dels elements més importants en aquesta.

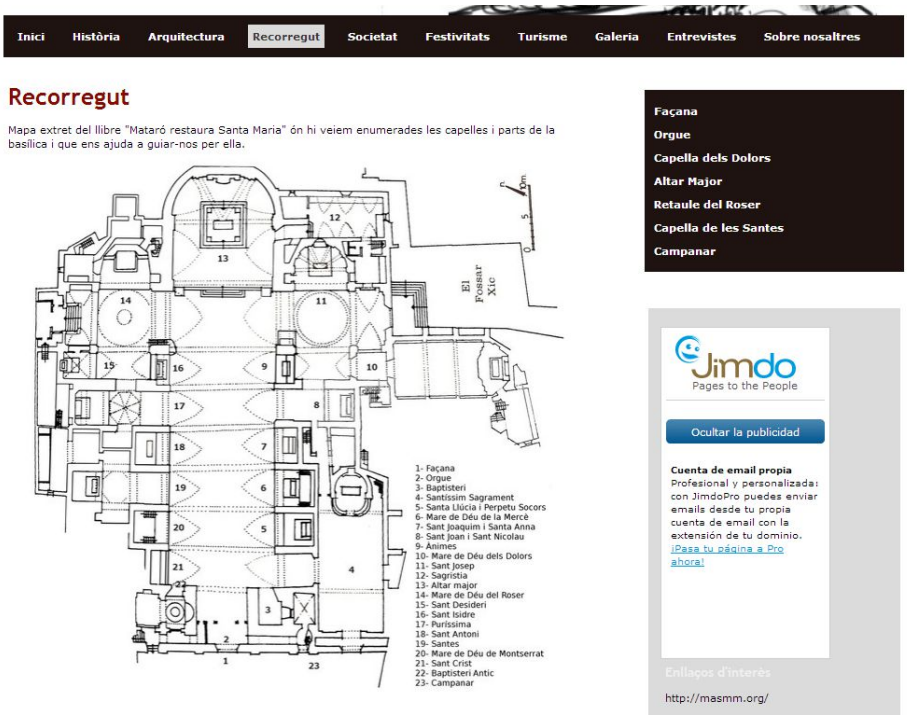

Societat: Breu explicació del funcionament de *Càritas* i dels campaners.

Festivitats: Introducció i horaris de misses, al lateral dret hi ha els apartats de les celebracions més importants.

Turisme: En aquest apartat trobem una breu introducció i al lateral dret l'apartat de visites i de com arribar-hi.

Galeria: Aquí trobem imatges catalogades per seccions i ordenades en galeries.

Entrevistes: En el lateral dret hi podem trobar les entrevistes a Josep Maria Buscà i al Pare Josep Antoni Ripollès, escolapi.

El primer, Josep Maria Buscà va ser campaner de Santa Maria durant deu anys. Hem de dir que és familiar d'una de nosaltres fet que ens facilita el contacte amb ell. A més a més, amb aquesta entrevista ens proporciona informació d'una cara diferent de Santa Maria. La relació que pot tenir un ciutadà amb la parròquia, que no cal que sigui religiosa.

Per la seva banda, el Pare Josep Antoni Ripollès és un escolapi que va arribar a Mataró l'any 1976. Des de fa uns disset anys, per culpa del dèficit de capellans de Santa Maria, ajuda a la parròquia cada tarda i dóna misses de tant en tant. La raó per la qual hem decidit entrevistar-lo han sigut la seva experiència i el seu coneixement sobre la parròquia després d'estar-hi tants anys, i la propera relació que tenim amb ell.

Sobre nosaltres: Explicació de qui som i una fotografia.

EL TRÍPTIC

La decisió d'elaborar un tríptic se'ns va ocórrer quan ens vam adonar que en tot centre turístic en té un. El fet que no existeixi de la basílica de Santa Maria ens va sobtar i vam decidir fer-ne un d'entenedor.

Per elaborar el tríptic hem fet un balanç de quin era el programa més adequat per fer-lo. Després d'haver-ne provat uns quants, hem decidit tirar endavant el projecte amb un programa anomenat Swift Publisher. Nosaltres hem escollit la versió de prova d'aquest perquè és gratuïta però ens hem trobat amb un problema. Quan l'hem guardat, en aquest s'hi ha afegit amb lletra gran “Swift Publisher versión de prueba”. Per això, en comptes d'exportar-lo al final hem fet una fotografia de pantalla.

Pel que fa al disseny del tríptic, es basa en el color carmí, el mateix que hem emprat a la pàgina web. El tríptic està format per dues cares.

La primera, on hi trobem la portada, un resum de la història, les misses, les celebracions, les col·laboracions i les visites guiades.

En la segona hi ha un plànol de l'església amb una breu explicació dels llocs més rellevants com la Capella dels Dolors, la capella de les Santes, el campanar, l'orgue, el retaule del Roser, la façana i la capella del Sagrament. A més a més, hi hem afegit la nostra pàgina web.

EL VÍDEO

La idea de realitzar un vídeo va sorgir quan vàrem començar a pensar com podria arribar millor la informació a la gent i que despertés curiositat respecte l'església. Per això en comptes de crear un vídeo informatiu parlant de la història de la basílica varem decidir fer-ne un amb imatges de l'espai i d'actes que s'hi realitzessin.

Vam decidir que el vídeo duraria aproximadament un minut, com un anunci, i vam cercar una música clàssica que s'adaptés a les imatges però que no tingués més importància que aquestes, per això vam descartar posar orgue, i ens vam acabar decidint per una

peça de *Schubert* anomenada *Piano trio*.

Com que a l'interior de l'església està poc il·luminat els vídeos quedaven amb molt de gra i vam decidir que els editaríem i els posaríem en blanc i negre i apujaríem la llum amb el programa anomenat *Movie Maker*.

Finalment vam decidir penjar el vídeo a l'inici de la pàgina web a través d'un enllaç al *vimeo*, que és un programa per pujar vídeos, i que permet veure'l a la mateixa web.

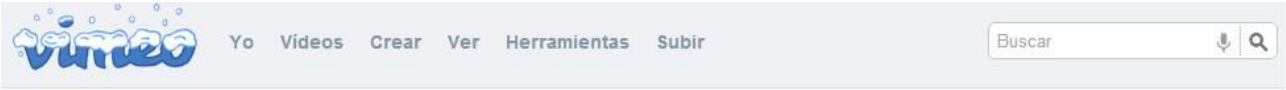

CONCLUSIONS

Les nostres conclusions es basen en poder afirmar si les hipòtesis s'han complert o no i si hem aconseguit tots els objectius que ens vam marcar.

La primera hipòtesi negava el fet que una església és només un edifici o un lloc religiós. Les nostres observacions corroboren la hipòtesi. Les xerrades, concerts i les visites guiades fan de Santa Maria un lloc religiós amb una gran importància cultural i arquitectònica.

La segona hipòtesi, que deia que la influència que exerceix a la ciutat tant religiosament com socialment demostra que continua sent un indret important i que el seu funcionament i les seves motivacions fan que l'església segueixi on ha estat des de fa molt de temps, es compleix parcialment. D'un costat, és cert que Santa Maria continua sent un focus de la ciutat i atrau la curiositat de molts ciutadans de Mataró i de fora. De l'altre, no veiem que continuï estant al lloc on ha estat des de fa molt de temps en tots els aspectes. Pel que fa a l'interès cultural, aquest creix cada vegada més, cosa que no passa amb els actes religiosos. És veritat que continua sent la referència de la ciutat, però tant l'ajuntament com la societat li donen cada vegada menys importància. Per exemple, cada vegada se celebren menys comunions, bateigs, casaments i funerals. Això és degut a què la religió s'està perdent amb el temps. En comptes de celebrar els funerals a les esglésies es fan al tanatori, el mateix passa amb els casaments civils.

Ens ha sorprès el fet que s'estigui obrint l'església cap als ciutadans per interessos artístics i no religiosos. En la nostra opinió, aquest nou enfocament de la basílica es podria haver fet fa més temps. Tot i així, encara queda molt de camí per escampar la importància que té la basílica per Mataró i la seva riquesa artística.

També ens han sobtat la quantitat d'esdeveniments que s'hi realitzen al llarg de l'any. Un munt d'activitats que no havíem imaginat que existissin.

La tercera hipòtesi afirmava que l'església és un dels pilars religiosos més importants de la ciutat. Gràcies a la seva antiguitat, Santa Maria ha crescut amb la ciutat de Mataró i això ha fet que els actes més importants com l'Ofici de les Santes o la Barram es celebrin a Santa Maria i no en una altra església de la ciutat. A més a més, el títol de Basílica li atorga un poder de gran pes i reconeixement. Per tant, podem afirmar que la hipòtesi és vertadera.

La quarta està lligada amb la segona. Per tant, és cert que hi ha una transició ens els interessos de la societat, de la religió a l'art i la història, i Santa Maria s'hi veu implicada. Per aquesta raó, creiem que es necessita potenciar la riquesa tan artística com cultural de l'església. Sabem que des de fa uns anys s'està intentant fer i que requereix esforç i temps però amb la nostra experiència de les visites guiades, veiem que tenen molt d'èxit les rutes que visiten l'orgue i el campanar.

Afirmem que actualment la societat s'interessa pels espais religiosos, com pot ser la basílica de Santa Maria, majoritàriament pel caire cultural més que pel religiós. Per tant hi està havent una lenta transició respecte l'enfocament d'aquests espais davant la societat.

L'última hipòtesi deia que no s'havia donat la rellevància necessària a la basílica per tal que aquesta fos coneguda per un sector més ampli de gent. Si fos a principis d'any, haguéssim afirmat que la hipòtesi era certa. Així i tot, ens hem trobat amb un canvi mentre realitzàvem el treball: han creat una nova visita audioguiada per la Capella dels Dolors que dóna importància a aquesta mentre que abans les úniques visites que s'ensenyaven eren les del primer dissabte de cada mes. D'aquesta manera, en la nostra opinió s'està aconseguint donar a conèixer l'església cada cop més.

Pel que fa als objectius plantejats afirmem que hem pogut complir la gran majoria d'ells.

Els objectius plantejats des de la part teòrica han sigut aconseguits, ara tenim coneixement sobre els orígens de l'església, del perquè de la seva situació geogràfica i la seva creació i evolució.

Respecte els canvis urbanístics hem complert l'objectiu de saber tots els que hi ha hagut i poder-los ordenar cronològicament a partir de realitzar visites i entrevistes a entesos.

L'objectiu d'arribar a saber què representa la basílica per la ciutat de Mataró l'hem aconseguit a partir, també, de les entrevistes als implicats en Santa Maria que també ens han revelat les seves motivacions actuals i dels antics motius pel qual s'implicaven les persones.

Respecte la part pràctica els nostres objectius s'han complert parcialment.

Hem pogut aconseguir complementar l'actual visita guiada de l'església a partir de la realització del tríptic que la fa ser més ordenada i completa però no hi hem afegit més elements dels que ja es visiten vist que creiem que la visita actual ja està completa.

Hem creat una pàgina web dinàmica per enfocar d'una manera més senzilla, turística i, sobretot, més entenedora la nostra església; així com un tríptic molt visual. També s'ha de dir que a l'utilitzar un programa desconegut per realitzar la pàgina web costa trobar-la a la xarxa.

Per últim, el vídeo introductori hem aconseguit publicar-lo després de passar-nos molt de temps pensant com fer-lo perquè quedés presentable.

METODOLOGIA

Primer de tot explicarem com hem fet el treball; després, els problemes i les facilitats que hem tingut; el que ens ha agradat i el que no; i finalment, què en farem del treball.

Vam començar el treball llegint llibres i cercant a pàgines web per tal de recol·lectar i aconseguir informació. Tot seguit el vam ordenar cronològicament per tal de poder tenir una línia de successos i començar, així, a conèixer la història de la basílica més profundament per poder començar a desenvolupar la part pràctica. Després, vam iniciar el projecte de creació de la pàgina web, que l'anàvem omplint amb visites i entrevistes. Un cop acabada la pàgina, ens faltava el vídeo. Per realitzar-lo vam anar a gravar els espais interiors de l'església i també els concerts d'orgue. El problema va ser que a l'interior de la basílica hi ha poca llum i els vídeos ens sortien amb molt gra de pel·lícula, per això vam optar per demanar que ens cedissin un vídeo realitzat professionalment. Aquestes gravacions no van arribar i al final vam utilitzar les nostres pròpies imatges gravades i vam continuar amb la realització del nostre propi vídeo.

Alguns dels problemes que ens han passat ja els hem mencionat, com per exemple el gra de pel·lícula del vídeo. I és que el vídeo és el que ens ha ocasionat més dificultats. Finalment, l'hem fet en curt i en blanc i negre. Pel que fa a la pàgina web, les dificultats van aparèixer quan cercàvem quin podria ser el programa més adient per fer-la, ja que el *Blogger* ens semblava poc professional i els programes més especialitzats eren de pagament. Vam trobar la solució en el *Jimdo*, que oferia un programa senzill gratuït de creació de pàgines web. En relació al tríptic, vam tenir un greu problema a l'hora d'imprimir-lo: la imatge ens quedava borrosa. Aquest fet ens va passar perquè vam utilitzar un programari de prova que no ens deixava guardar el document en PDF.

Tot i això, no tot han sigut problemes, hem de reconèixer que ens va ser fàcil contactar i parlar amb persones relacionades amb l'església. Va ser senzill també crear la pàgina malgrat que mai ho havíem fet.

Per últim, la part més feixuga del treball va ser llegir-nos tots els llibres. Per altra banda, al ser un treball local no hem hagut de gastar-nos diners addicionals, això ens ha anat bé.

Aquest treball el donarem al Museu Arxiu de Santa Maria i la pàgina web la cedirem a l'Ajuntament un cop ja haguem fet la presentació del treball.

AGRAÏMENTS

Un cop acabat el treball ens agradaria mencionar algunes persones que ens han ajudat a fer-lo i perfeccionar-lo. Primer de tot, volem donar les gràcies a les persones a qui hem entrevistat i han dedicat el seu temps a respondre les nostres preguntes. Aquestes són el rector de l'església, Mn. Segimon Garcia a qui li hem fet més d'una visita; el Pare Josep Antoni Ripollès, escolapi i capellà de Santa Maria; i a Josep Maria Buscà, excampaner.

Després, ens toca agrair a les persones involucrades amb el Museu de Santa Maria per deixar-nos llibres, endinsar-nos més en el món de la basílica i proporcionar-nos informació.

En especial volem donar les gràcies al president del Museu, en Nicolau Guanyabens, per haver-nos ajudat com no ho ha fet ningú en la part teòrica del treball.

Agraïm també als nostres familiars que ens han ajudat i animat a tirar endavant el treball i han suportat les nostres baralles amb ell.

Finalment, no ens oblidem d'agrair el suport de la nostra tutora del treball qui ens va haver de pressionar molt i guiar-nos quan anàvem més que perdudes, ens va animar a continuar amb la recerca i ens va facilitar informació.

Gràcies a tots!

BIBLIOGRAFIA

Llibres:

FERRER I CLARIANA, L. (1968). *Santa Maria de Mataró. La Parròquia, el temple. Dels orígens a l'últim terç del segle XVII.* Mataró. Edita: Museu i Arxiu Històric Arxiprestal

FERRER I CLARIANA, L. (1971). *Santa Maria de Mataró. La Parròquia, el temple. Del 1675 al 1928.* Mataró. Edita: Museu i Arxiu Històric Arxiprestal

ALARCON I CAMPDEPADRÓS, X. *Una història de la Setmana Santa a Mataró. Tingueu memòria i record*. Mataró. Edita: Fundació Caixa Laietana.

ALARCÓN, X; BORRÀS, A; COLOMER, J; CORTÈS, F; GALLIFA, M; GIMÉNEZ, J; GONZÁLEZ-AGÁPITO, J; GUANYABENS, N; LLOVET, J; REIXACH, R; SALICRÚ, R; SALICRÚ, M; SOLER, R. (2009). *1000 anys de Santa Maria. 1000 anys de Mataró.* Mataró. Parròquia de Santa Maria de Mataró i Lunwerg, S.L. ISBN 978-84-9785-569-3

GARCIA, J; LLOVET, J; SALICRÚ, M; ADAN, L; SOLER, R; BORRÀS, A; GALLIFA, M. (1999). *Mataró restaura Santa Maria.* Mataró. Edita: Parròquia de Santa Maria de Mataró

NONELL I BRU, S. (1986). *El Dr. José Elías y su tiempo.* Barcelona. Editorial Distribuïdora Balmes

Fulls 15: *Diferents tocs de campanes en la parroquial de Santa Maria de Mataró*

Fulls 21: *La façana de l'església de Santa Maria de Mataró*

Fulls 35: *La capella del Sagrament de Santa Maria de Mataró – 1889*

Fulls 36: *El retaule de Sant Nicolau*

Fulls 38: *La venerable congregació dels Dolors de la parròquia de Santa Maria de Mataró*

Fulls 39: *Econografia del retaule de la Mare de Déu del Roser*

Fulls 48. *L'orgue català durant el segle XVIII. L'orguener Antoni Boscà o l'orgue de Santa Maria de Mataró*

Fulls 63*: Les capelles de Sant Josep a la Basílica de Santa Maria de Mataró*

Fulls 67: *Unes pintures de la Capella dels Dolors alienes als pinzells de Viladomat?*

Fulls 68: *El mosaic de la capella del Sagrament de la Basílica de Santa Maria de Mataró*

Fulls 90: *Document de permuta de terres entre Aeci, Bisbe de Barcelona, i els canonges de la seu amb Oruç, jutge. Datat del 25 de març de l'any 1008*

Fulls 91: *Els referents del projecte d'ampliació i construcció de la Basílica de Santa Maria, obra d'Ercule Turelli*

Fulls 92: *Aproximació a la història de Santa Maria de Mataró*

Fulls 92: *La Basílica de Santa Maria de Mataró en el record*

Pàgines web:

http://ca.wikipedia.org/wiki/Bas%C3%ADlica_de_Santa_Maria_de_Matar%C3%B3 Viquipèdia, l'Enciclopèdia lliure.

http://www.masmm.org/ Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró. 2006.

http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=22251 TVC. 2007

http://ca.wikipedia.org/wiki/Antoni_Viladomat_i_Manalt Viquipèdia, L'Enciclopèdia lliure.

ANNEX

ENTREVISTA A JOSEP MARIA BUSCÀ

Josep Maria Buscà és un excampaner de Santa Maria. Va ser-ho durant deu anys.

Quan acostumàveu a tocar?

Tocàvem dissabtes a les dues i a les festes grosses. Per exemple, tocàvem per Santes el dia 26, la Barram.

Quants campaners éreu?

Més o menys, uns 15 al campanar i 4 al cimbori. Per voltar la Montserrat es necessitaven quatre persones.

Quins accidents podria provocar una campana?

Tal i com va caure la Montserrat, anys abans va caure una altra campana fins el punt de trencar els pisos i arribar al baptisteri. S'han de vigilar també els contrapesos perquè amb un cop de contrapès de la Montserrat et pots considerar mort. Portàvem també per protecció, taps a les orelles.

Quin va ser l'inici dels campaners?

L'ofici de campaner actual va començar a finals dels anys setanta. Els promotors van ser Clariana, Hugues i Comas, els quals formaven part de la colla del Foment. Aquests van aconseguir la renovació de les Santes després de la dictadura de Franco, així com el toc de Barram.

Alguna curiositat o anècdota que et passés...

El 1985 va caure la Montserrat, jo era a dalt, i per sort, no va passar res. Aquest fet va fer revisar els ancoratges per millorar la seguretat. Van posar èmbols nous.

Una curiositat és el fet de no poder mirar a la plaça des de dalt del campanar, simplement per disciplina.

ENTREVISTA AL PARE JOSEP ANTONI RIPOLLÈS

El Pare Ripollès és un escolapi que va arribar a Mataró l'any 1976. Des de fa uns disset anys, per culpa del dèficit de capellans de Santa Maria, ajuda a la basílica cada tarda i dóna misses de tant en tant.

Després de tants anys a la basílica, hem decidit fer-li una entrevista perquè ens expliqui el seu funcionament.

Què és una confraria?

Una confraria és un grup de persones sota l'advocació d'un Sant o Mare de Déu. Alguns exemples són la dels Dolors, la de la Bona Mort o la del Roser.

Quina funció tenia abans? I ara?

Les confraries tenien tant caire religiós com social. S'encarregaven d'atendre les persones a les misses, enterraments, etc.; però també les ajudaven quan tenien la necessitat gràcies a les quotes que es pagava. A més a més, les persones d'aquest grup tenien dret a ser enterrades. Quan les persones inscrites es reunien decidien quins actes volien fer, quines persones serien acceptades a la confraria, què en feien de la gent malalta, dels morts. Per últim, trobem una diferència molt gran en el número de gremis i confraries. Cada gremi tenia el seu patró, i d'aquí es creava la confraria. Cada altar tenia una confraria, mentre que ara queda només la dels Dolors, la del Roser i la de la Bona Mort.

Avui en dia ja no funciona així. Des que l'Estat s'hi va implicar que les coses han canviat. Les mútues van substituir una de les feines de les confraries. Podem trobar un paral·lelisme entre l'Estat i l'Església, en el moment que ens referim a l'ajuda de les persones.

Quin paper va tenir la basílica durant la Guerra Civil?

Primer de tot, van voler cremar l'edifici, però no ho van aconseguir. Aquest edifici es va transformar en el mercat de la llibertat.

És cert que hi ha passadissos secrets?

El rumor dels passadissos és una llegenda urbana. Tan de bo n'hi hagués!

Quin és el funcionament de Santa Maria?

Hi ha un rector, de Santa Maria i també de Sant Josep, un vicari, també de Sant Josep, i uns tres capellans adscrits.

Els actes més importants són les celebracions de l'eucaristia, la catequesi. Així com la part assistencial funerària, les confraries i l'assistència als malalts de la parròquia.

Com que és l'església més antiga de Mataró, té relació amb l'Ajuntament, i així, és l'encarregada de donar la Missa de les Santes, concerts d'orgue, i està lligada amb l'Arxiu de Santa Maria (de caràcter documental) i amb les processons de Setmana Santa.

Alguna curiositat...

El lloc on ens trobem ara (a la sagristia) té a sota seu un cementiri. I si giréssim les pedres, trobaríem els relleus.

REPORTATGE DE FOTOGRAFIES

Il·lustració 1: Campanar

Il·lustració 2: Façana

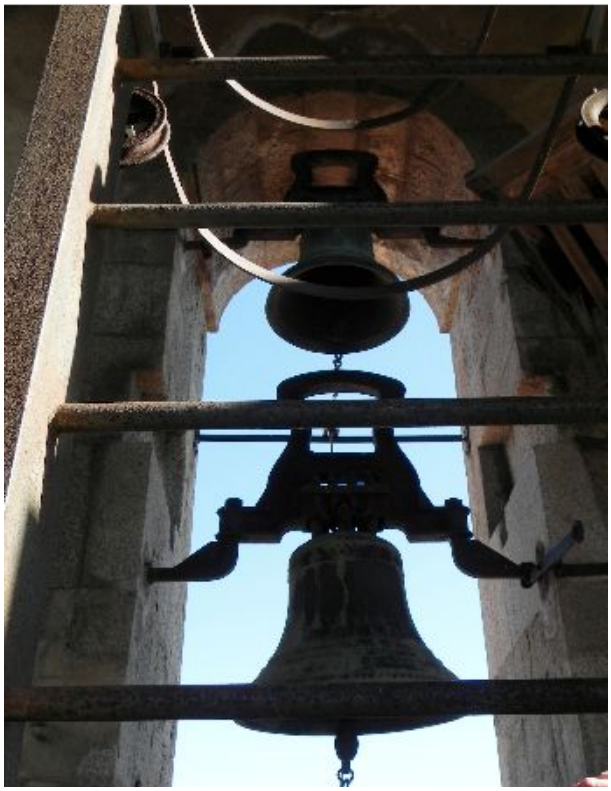

Il·lustració 3: La Juliana i la Semproniana

Il·lustració 4: Temporitzador de les campanes antic

Il·lustració 5: Capella del Sagrament

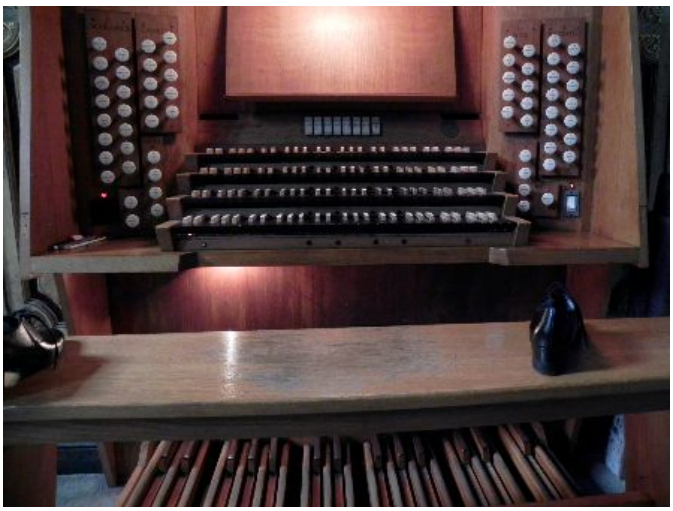

Il·lustració 6: Els cinc teclats de l'orgue

Il·lustració 7: Altar major

Il·lustració 8: Capella de Sant Josep

Il·lustració 9: Els tubs de l'orgue petita

Il·lustració 11: La nau